

DIALOGAS

2013 m. spalio 24 d.

ISSN 1392-1916

Nr. 39 (1058). Kaina 3,70 Lt

NEPRIKLAUSOMAS SAVAITRAŠTIS

Dvidešimt antrieji leidybos metai

Elenos Tervidytės nuotr.

Iš tikrųjų mums tereikia labai paprastų dalykų. Sudėtingus poreikius mes patys susikuriam, tada stengiamės juos patenkinti, todėl būname labai užsiėmę, susinervinę, susireikšminę... Taip pasenstam ir numirštam.

Literatūros istorija: ką verta eksponuoti muziejuje?

Kaip įvertinti muziejuje sukauptą gausią medžiagą apie rašytojus, ką atidėti į šoną, o ką atrinkti eksponuoti? Muziejininkų, literatūros mokslininkų ir pedagogų požiūrius pristato mokytoja **Zigrita Petraitenė**.

KONFERENCIJOS 7 p.

Janina Lapinskaitė: „Nėra dabarties – tik akimirkos laukimas...“

Susitikimo su režisiere J.Lapinskaite įspūdiškais dalijasi Alytaus Putinų gimnazijos žurnalistė **Laura Bilinskaitė**.

7 p.

Sąmonės lygmenys

Kiekvienas perėjimas nuo žemesnio lygmens į aukštesnį lems galingus jūsų gyvenimo pokyčius...

IŠ KITO KRANTO 8–9 p.

Ilgagalviai

VĖLAUS VAKARO SKAITINIAI 13 p.

Ugdymas be mokyklos: suteikti vaikui, ko jam reikia, ir padėti, jei paprašys

„Privaloma mokykla, kaip ir visa dabartinė švietimo sistema, nėra būtina. Pasakyčiau dar griežčiau – ji yra žalinga. Padarysiu viską, kad mano vaikas mokytųsi nepatirdamas prievartos“, – teigia Giedrius Cikanavičius – jaunas tėvas, kurio sūnus netrukus sulauks mokyklinio amžiaus.

Be prievartos

„Viskas, ko gali žmogus reikalauti iš kitų žmonių – nenaudoti prieš jį prievartos ir smurto, jei tik jis pats nenaudoja smurto ir prievartos prieš kitus. Šią tiesą turėtų suprasti, įsisąmoninti ir bet kokia kaina ginti kiekvienas, kuriam ji atrodo teisinga ir brangi. Ant šios tiesos turėtų būti statoma teisinė sistema ir visi žmonių santykiai. Tai yra bet kurios taikios, turtingos ir laisvos visuomenės pagrindas“, – tai bene pagrindinė nuostata, kuria savo gyvenime vadovaujasi vienas pirmųjų Lietuvoje apie prievartinės švietimo sistemos daromą žalą viešai prabilęs dviejų vaikų tėvas G.Cikanavičius. Pasak jo, visos žmonių bėdos prasideda tada, kai kas

nors „prastumia“ idėją, kad taisyklę nenaudoti prievartos galima pažeisti dėl kilnių tikslų. G.Cikanavičius įsitikinęs, jog, kad ir kokie tie kilnūs tikslai būtų (daugumos interesai, nemokamas mokslas, teisė į minimalią algą ar bet kokie kiti), nuo legalaus smurto anksčiau ar vėliau pradės kentėti visi žmonės.

G.Cikanavičius tiki, kad ateis laikas, kai dauguma žmonių supras, kad smurtas prieš taikius žmones visada yra nusikaltimas ir visiškai nesvarbu, kas ir dėl kokių tikslų jį naudoja. „O kol dauguma pageidaus nemo-kamų gėrybių ir jėgos naudojimo prieš kitus, kad gautų naudos sau, deja, teks visiems mokėti už tai labai brangiai“, – įsitikinęs „Dialogo“ pašnekovas.

Mokykla – beveik kalėjimas

Pasak G.Cikanavičiaus, legalia prievarta yra pagrįstas ir vaikų ugdymas mokykloje. „Mokykla, deja, labai panaši į kalėjimą, nes, eiti į ją ar neiti, jaunas žmogus neturi pasirinkimo. Maža to, būdamas mokykloje jis turi daryti tai, ką pasako kažkas kitas: tarymas autoritetas, prižiūrėtojas ar mokytojas. O tai, kad mokykloje, kitaip nei įkalnimo įstangoje, privaloma būti tik dalį paros, esmės nekeičia“, – teigia „Dialogui“ dviejų vaikų tėvas.

Jis stebisi, kodėl tiek daug žmonių tikisi, kad 12 metų prievarta mokytas jaunuolis taps kūrybingas, verslus ir atsakingas. „Juk visą jo gyvenimą kiti sprendė už jį“, – teigia G.Cikanavičius.

Dideles abejones jam kelia ir kiti vaikų ugdymo mokykloje bruožai. Ar tikrai visiems būtinas vienodas informacijos paketas? Ar švietimo ir mokslo ministerija ar bet kuri kita institucija yra kompetentinga nuspręsti, koks tas paketas turi būti?

Nukelta į 4 p.▷

Siūlo skatinti vaiko globą šeimoje

Antradienį (10 22) finansų ministras R.Šadžius parlamentui pristatė Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo pataisas, kuriomis siekiama skatinti vaiko globą šeimoje bei užtikrinti nuoseklų gyventojų pajamų mokesčio lengvatų taikymą nuolatiniais Lietuvos gyventojams, ne tik įvaikinusiems vaikus, bet ir tiems, kurie nuolat globoja vaikus šeimoje. Taip pat numatoma patikslinti įstatymo nuostatas dėl finansinės priemonės ir ne nuosavybės vertybinių popierių sąvokų, gyventojų pajamų priskyrimo neapmokestinamosioms pajamoms ir B klasės pajamoms.

Pagal teikiamas pataisas globotinių iki 18 m. ir vyresnių neįgaliųjų globotinių, kuriems nustatyta nuolatinė globa (rūpyba) šeimoje, pilnamečių asmenų, kuriems iki pilnametystės buvo nustatyta nuolatinė globa (rūpyba) šeimoje, kuriems nustatytas specialusis nuolatinės slaugos poreikis, naudai sumokėtos gyvybės draudimo įmokos pagal gyvybės draudimo sutartis ir pensijų įmokos į pensijų fondus būtų išlaidos, mažinančios globėjo (rūpintojo) apmokestinamąsias pajamas.

Kaip pažymima dokumento aiškinamajame rašte, priėmus šias pataisas globėjams ir rūpintojams bus suteikta galimybė susimąžinti mokėtiną pajamų mokestį ne tik tais atvejais, kai jo globotinis nėra mokesčio mokėtojas arba neturi galimybių pasinaudoti teise iš pajamų atimti sumokėtus pinigus už profesinį mokymą ar studijas, bet ir tais atvejais, kai globėjas (rūpintojas) sumokės gyvybės draudimo įmokas ir (ar) pensijų įmokas savo globotinių naudai.

Už įstatymo pataisas po pateikimo balsavo 61 Seimo narys, prieš balsavusių nebuvo, susilaikė 25 parlamentarai. Preliminari projekto svarstyto Seimo posėdyje data – lapkričio 21 d.

Vietos savivaldos dieną – „Auksinės krivulės“

Švenčiant Lietuvos vietos savivaldos dieną (10 11) aštuntą kartą įteikti „Auksinės krivulės“ apdovanojimai. Tokių renginių Lietuvos savivaldybių asociacija organizuoja siekdama pagerbti labiausiai įvairiose srityse nusipelnusias šalies savivaldybes.

Šiais metais visų 14 ministerijų vadovai paskelbė savo „Auksinės krivulės“ laureatę – tam tikroje srityje labiausiai pasižymėjusią savivaldybę – ir įteikė apdovanojimą.

Europos Komisijos atstovybė Lietuvoje taip pat įsteigė savo nominaciją – „Aktyvi bendruomenė – stipri Europa“. Švietimo ir mokslo ministerijos įsteigta nominacija „Už veiksmingą žmogiškųjų ir materialinių išteklių panaudojimą siekiant ugdymo kokybės“ šiemet atiteko Palangos m. savivaldybei ir jos merui Š. Vaitkui.

APKLAUSA

Spontaniškas profesinis įsivertinimas

Viena iš labiausiai internete „puolamų“ temų – mokyklų auditas. Mokytojai nenori būti vertinami iš kitur atėjusių „tetų ir dėdžių“. Tokios jų veiklos vertinimo „akcijos“ pedagogams, be kita ko, kelia didelį stresą. O ir auditorių įžvalgos ne vienam atrodo abejotinos.

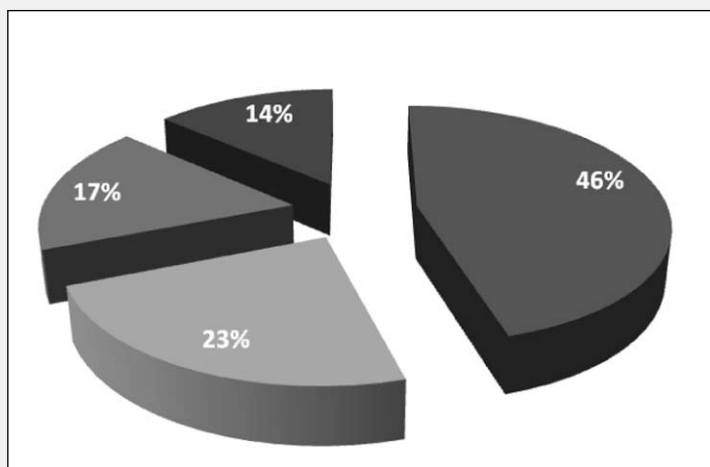
Mokytojai sako, kad teisingiausi jų auditoriai – mokiniai.

Praėjusią savaitę pasidomėjome (www.dialogas.com), kaip savo profesines kompetencijas vertina patys pedagogai.

Rezultatai štai tokie:

- Gebu puikiai išmokyti ir puikiai sutariu su mokiniais – 46 proc.
- Gebu išmokyti vidutiniškai, bet su mokiniais sutariu puikiai – 23 proc.
- Gebu puikiai išmokyti, bet su mokiniais sutariu vidutiniškai – 17 proc.
- Dalyką išmanau puikiai, bet mokiniai mane nervina – 14 proc.

Neblogai, ar ne?

Kitąmet tautinių mažumų moksleiviams lengvatų nebeliks

Pirmadienį (10 21) švietimo ir mokslo ministras D.Pavalkis pranešė, kad kitais metais tautinių mažumų ir lietuviškų mokyklų abiturientai laikys vienodą valstybinį lietuvių kalbos ir literatūros egzaminą. „Pasirašysiu įsakymą, kuris numato vieningą egzaminą, paliekame galioti G.Steponavičiaus ir V.Stundžio nuostatą, kuri egzistavo iki įsakymo pakeitimo, kad per egzaminų vertinimo kriterijus bus koreguojamas neatitikimas tarp lietuviškų ir nelietuviškų mokyklų lietuvių kalbos egzaminą“, – žurnalistams sakė ministras.

Jo teigimu, tautinių mažumų mokyklų abiturientams liks vienuoliktis palengvinimas – jie galės padaryti daugiau klaidų nei lietuviškų mokyklų auklėtiniai. D.Pavalkio teigimu, šis palengvinimas numatytas iki 2019 m.

„Taip padaryta dėl to, kad jų programos ir valandų skaičius,

kiek jie mokosi lietuvių kalbos, skiriasi <...>. 2019 m. valandų skaičius susilygins“, – aiškino ministras.

Pasak jo, šiemetinio lietuvių kalbos ir literatūros egzaminų rezultatai parodė, kad nustatyti palengvinimai tautinių mažumų mokykloms – leidimas parašyti trumpesnius rašinius ir galimybė rinktis iš daugiau autorių – galėjo net ir pakenkti.

„Tų palengvinimų nebus, nes padarius detalesnę analizę, mokslinę analizę, paaiškėjo, kad tie palengvinimai gal tik atrodo, kad yra palengvinimai. Tautinių mažumų mokyklų vaikai, kurie išlaikė gerai ir labai gerai, jie rašė daug daugiau žodžių negu buvo mūsų leista. Jie parašė gerokai platesnius net už lietuviškų mokyklų mokinių rašinius, atsakydami į temą. Tie, kurie bandė orientuotis į tą mažą žodžių skaičių, jie neatsakė temos ir dėl to nukentėjo“, – tvirtino D.Pavalkis.

Dėl to kitąmet rašant rašinį nebebus leidžiama rinktis iš septynių autorių. Bus grįžta prie trijų ar keturių autorių.

Įsakymą dėl lietuvių kalbos ir literatūros egzaminų sistemos vadovas žadėjo pasirašyti iki lapkričio 15 d.

„Dialogo“ redakcija ministrai išsiuntė tokį laišką: „Gerb. Ministre, Jūs pareiškėte, kad kitais metais tautinių mažumų mokyklų abiturientai lietuvių kalbos ir literatūros valstybinį brandos egzaminą (VBE) laikys tokiais pačiomis sąlygomis kaip ir lietuviai.

Maloniai prašome atsakyti: ar 2014 metų egzaminų vykdymo ir vertinimo procedūros užtikrins, kad dviejų abiturientų – lietuvių ir lenko – vienodi egzaminų darbai bus įvertinti vienodai ir jų abiejų VBE rezultatai bus tokie patys?“

Tikimės atsakymo.

Startavo 2014 m. biudžeto svarstymas

Antradienį (10 22) finansų ministras R.Šadžius parlamentui pristatė 2014 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projektą, kuriuo siūloma patvirtinti beveik 26 mlrd. litų sieksiančias valstybės biudžeto pajamas, t. y. 0,9 proc. daugiau nei laukiama šiemet, ir daugiau kaip 26,8 mlrd. litų išlaidas (asignavimai viršija pajamas 965 mln. litų). Numatoma,

kad į nacionalinį (valstybės ir savivaldybių) biudžetą (kartu su ES ir kitomis tarptautinės paramos lėšomis, kurios sudaro 7,4 mlrd. litų) 2014 m. įplauks 29,8 mlrd. litų pajamų, arba 3 proc. daugiau nei planuojama gauti šiemet. Valstybės

biudžeto deficitas sieks apie 965 mln. litų, arba 0,77 proc. BVP, planuojamas visų viešojo sektoriaus finansų deficitas – 1,9 proc. BVP.

Švietimo ir mokslo ministro valdymo sričiai 2014 m. valstybės biudžeto projekte numatyta 4,3 mlrd. litų, Švietimo ir mokslo ministerijai – 3,6 mlrd. litų. Lėšų mokinio krepšeliui planuojama tiek pat, kiek 2013-aisiais.

Pristatydamas įstatymo projektą finansų ministras pabrėžė, kad 2014 m. dar negalima atkurti visko, kas buvo iki 2008 m. Jo

tvirtinimu, Lietuva iš krizės duobės dar neišsiropstė.

Po pateikimo valstybės biudžetas bus svarstomas Seimo statuto nustatyta tvarka. Preliminari pirmojo svarstyto Seimo posėdyje data – lapkričio 13 d., antrojo svarstyto – gruodžio 5 d.

Zarasų pedagogai nusprendė kreiptis į teismą

Praėjusią savaitę įvyko Lietuvos švietimo darbuotojų profesinės sąjungos (LŠDPS) Zarasų r. susivienijimo konferencija. Joje dalyvavusiam rajono merui A.Abramavičiui teko išklausti aštrios kritikos dėl praėjusiais metais rugsėjo 26 d. Zarasų r. savivaldybės ir LŠDPS Zarasų r. susivienijimo pasirašyto susitarimo kai kurių punktų nevykdymo.

LŠDPS susivienijimo pirmininko pavaduotoja E.Naprienė apgailestavo, kad praėjus daugiau nei metams po streiko savivaldybės lygmeniu iki šiol nepavyko „užmegzti sąžiningai dirbančio mokytojo orumo nežeminančio dia-

logo“, nors pripažino, jog nemažai susitarimo punktų įvykdyta.

Savivaldybė, pavyzdžiui, nevykdo susitarimo punkto, kad mokyklų direktoriai išmokėtų streikavusiems darbuotojams 50 proc. darbo užmokesčio. Mat savivaldybė kaip trečiasis asmuo kreipėsi į Aukščiausiąjį Teismą ginčydamas Panevėžio apygardos teismo sprendimą, kuriuo pernai vykę streikai Zarasuose pripažinti teisėtais. Pasak mero, jei Aukščiausiasis Teismas paliks galioti žemesnės instancijos teismo sprendimą, prie nevykdomų sutarties punktų bus sugrįžta.

Susivienijimo pirmininkas

A.Navickas apibendrino įvykdytų ir neįvykdytų susitarimo punktų priežastis ir pasekmes rajono švietimo bendruomenei bei pasiūlė pedagogams ir kitiems švietimo darbuotojams pasinaudoti reikalavimo teise į neišmokėtą darbo užmokesčio dalį kreipiantis į teismą. Šiam siūlymui posėdyje pritarta vienbalsiai.

A.Navickas padėkojo kolegoms už pasitikėjimą ir pareiškė, kad išrinkus jį LŠDPS pirmininku susidarė didelis darbų krūvis, tad į LŠDPS Zarasų r. susivienijimo pirmininko postą pasiūlė E.Naprienės kandidatūrą, kuriai konferencija pritarė.

V.Adamkus tikisi sulaukti studijų reformos

Antradienį (10 22) vykusiam forumo apie aukštojo mokslo ateitį Lietuvoje dalyvavęs Prezidentas V.Adamkus pareiškė, kad Lietuvoje aukštojo mokslo reforma dar neįvyko.

Prezidento vertinimu, šiandien esame pajudėję į priekį, bet ne tiek,

kiek per 23 metus galėjome padaryti. Antraip, sako Jo Ekscelencija, šiandien nereikėtų kalbėti, kaip patekti tarp 500 geriausių pasaulio universitetų – kalbėtume, kaip patekti į pirmąjį šimtuką.

V.Adamkaus teigimu, Lietuva turi be galo talentingą jauni-

mą, žinių, reformai pribrendusių žmonių. „Mums, manau, pirmiausia trūksta politinės valios ir aiškaus įsipareigojimo, kad tą vykdysime. Aš tikiu, kad dar išgyvensiu iki tos minutės, kada pamatysiu Lietuvą pajudant ta kryptimi“, – kalbėjo V.Adamkus.

Psichikos sveikata: nenustoja tikseti bomba

Psichikos sveikata – emocinis ir dvasinis atsparumas, kuris leidžia patirti džiaugsmą ir ištverti skausmą, nusivylimą, liūdesį. Tai teigiamas gėrio jausmas, kuriuo remiasi tikėjimas savo bei kitų žmonių orumu ir verte.

Psichikos sveikata tai:

- gebėjimas būti savimi tarp kitų;
- emocinė ir dvasinė būseną, kuri leidžia žmogui džiaugtis gyvenimo pilnatve, bet taip pat išgyventi skausmą ir liūdesį;
- gebėjimas išreikšti save tokiais būdais, kurie teikia malonumą pačiam individui ir aplinkiniams;
- gebėjimas pačiam daryti sprendimus ir už juos atsakyti.

Kalbant apie vaikus, jų psichikos sveikatą pirmiausia formuoja tinkamas ir palankus mikroklimatas šeimoje. Todėl, jei vaikas auga darnioje šeimoje, kur nėra vietos barniams ir pykčiams, labai tikėtina, kad jis užaugs laisva, išauklėta, atsakinga, tolerantiška asmenybė.

Psichinė sveikata, be abejo, turi įtakos ir vaikų elgesiui: jie laisvai elgiasi visuomenėje, nesivaržo, gali drąsiai išsakyti savo nuomonę, nebijo klausti tėvų, prašyti jų pagalbos ir t. t. Tuo tarpu vaikų depresija pasireiškia liūdesiu, stresu, bloga nuotaika ir netgi hiperaktyvumu. Tėvai baudžia tokį

vaiką, klaidingai manydami, jog tai padės. Tačiau vaikas bando parodyti, kad jam reikia pagalbos, o ne bausmės, – ši dar labiau pablogina situaciją ir savijautą.

Taip ir sukasi užburtas ratas, norint pagelbėti kitiems padaroma „meškos“ paslauga. Tolesnės pasekmės jau žinomos: Lietuvos vaikai yra vieni iš nelaimingiausių Europoje, per metus netenkama maždaug visos klasės vaikų, esame ketvirtoje vietoje tarp ES šalių pagal savižudybių skaičių ir t. t. 0–17 metų amžiaus vaikų mirtingumo dėl nelaimingų atsitikimų statistika nuo 2010 m. gerėja (2010 m. – 11,07 atv./100 000; 2011 m. – 9,79 atv./100 000; 2012 m. – 7,82 atv./100 000). Tačiau to pasakyti apie mirtingumą nuo savižudybių, deja, negalime! (*Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenys*).

Tad kas gi kaltas? Abejingumas ar nesuvokimas? Kiekviena bendruomenės dalis vengia prisiminti atsakomybę, vengia

pripažinti, kad mūsų vaikai šiandien tikrai jaučiasi prastai, kad niekada nenustoja tikseti bomba!

Vilniaus visuomenės sveikatos biuras (VVSB) labai džiaugiasi, kad mokyklų bendruomenės vis dažniau pripažįsta, jog šios problemos negalime ignoruoti – vaikų psichikos sveikata yra bloga ir reikia daug bei atsakingai dirbti, norint pagerinti situaciją.

VVSB aktyviai stengiasi keisti situaciją į geresnę pusę. To siekti padeda mūsų vykdomi darbai:

- Organizavome (10 02) masiškiausią bendrojo ugdymo mokyklų aukštesniųjų (9–12) klasių mokinių protų mūšį – sveikatos žinių ir mąstymo žaidimą „Protų fanai“. Renginys buvo skirtas Pasaulinei psichikos sveikatos dienai paminėti. Renginiu buvo siekiama per 350 mokinių įtraukti į sveiką konkurenciją paremtą komandinį žaidimą sveikatos tema. Renginio tikslas – įdomiai, prasmingai ir uždegančiai skatinti mokinius domėtis sveikata, kuri yra ne tik ligų ar negalavimų nebuvimas, bet ir sveika gyvensena, fizinis aktyvumas, socialinė ir psichinė gerovė. Įdomu tai, jog buvo užfiksuotas Lietuvos rekordas, nes vienu metu tarpusavyje varžėsi 48 komandos.

- Antrus metus iš eilės startuoja 1–12 klasių mokinių konkursas „Labai papras-

tas konkursas 2013“, kurio tikslas – skatinti toleranciją bei pagarbą artimam asmeniui, vertinti draugystę ir nebijoti pasakyti draugui (šiuo atveju sukurti jam ketureilį), kad jis yra brangus ir vertinamas. Tokiu būdu kuriama jauki, šilta tarpusavio atmosfera, turinti įtakos ir visam mokyklos mikroklimatui. Labai kviečiame dalyvauti visus vaikus, kurti, improvizuoti ir dalintis gerais žodžiais su savo draugais! Šių metų atsiųsti eilėraščiai bus publikuojami viešai.

- Kova su patyčiomis nestandartinėmis ir įdomiomis priemonėmis: mokyklose vyksta patyčių prevencijos akcijos, kurias veda profesionalų komanda: aktorius ir psichologas. Vaikai vaidina jiems artimas situacijas iš savo kasdieninio gyvenimo, mokomi aktorystės meno, bando įsijausti į įvairius – nuskriaustojo, skriaudėjo, stebėtojo – vaidmenis. Tai jiems padeda geriau suprasti, kaip jaučiasi kiekvienas patyčių dalyvis, ir gerai apmąstyti savo elgesį. Akcijų metu labiau akcentuojami pozityvūs dalykai: draugystė, meilė, pagarba, supratimas.

Labai tikimės, kad po siūlomų veiklų ir užsiėmimų atsirado ar atsiras bent vienas vaikas ar paauglys, kuriam padėjome!

Parengė Julija MEIŠIMĖ,

VVSB vaikų ir jaunimo sveikatos priežiūros specialistė

AKTUALU

Vilčių ir patikinimų antradienis

Vyriausybės parengto, patvirtinto ir Seime jau svarstomo 2014 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projekto 4 str. 1 dalis nurodo, kad savivaldybės persikirstomą mokinio krepšelio lėšų dalį savo nustatyta tvarka naudoja Vyriausybės patvirtintoje metodikoje numatytoms mokymo reikmėms, o „įvykdžius bendruosius ugdymo planus ir visiškai patenkinus mokymo reikmes, savivaldybių persikirstomai mokinio krepšelio lėšų daliai numatyta, bet nepanaudota speciali tikslinė dotacija mokinio krepšeliui finansuoti ketvirtąjį ketvirtį gali būti persikirstyta kitoms švietimo reikmėms finansuoti“.

Antradienį (10 22) finansų ministrui Rimantui Šadžui pristatant įstatymo projektą Seime, Švietimo, mokslo ir kultūros komiteto (ŠMKK) pirmininkė Audronė Pitrenienė dar kartą pabrėžė, kad komitetas niekada nesutiks su tuo, jog mokinio krepšelio lėšomis būtų apmokamos savivaldybės skolos. Reaguodamas į repliką, ministras pasiūlė šį „karštą klausimą“ svarstyti susitikus švietimo politikams, profesinėms sąjungoms ir Lietuvos savivaldybių asociacijai.

Tuo metu Lietuvos švietimo įstaigų profesinės sąjungos (LŠPS) pirmininkas Eugenijus Jesinas ir Lietuvos švie-

timo profesinės sąjungos (LŠPS) pirmininkas Audrius Jurgelevičius atkakliai teigia, jog Vyriausybės siūloma švietimo finansavimo politika yra ydinga ir žlugdytų visą Lietuvos švietimo sistemą. „Siūlomos teisės aktų redakcijos, jei jas patvirtins LR Seimas, taps žalingos ir negrįžtamai sunaikins tam tikrų rajoninių mokyklų egzistavimą, kadangi švietimo įstaigų išlaikymo funkcijos priskyrimas prie savivaldybių savarankiškų funkcijų, galimybė naudoti mokinio krepšelio lėšas ne tik ugdymo, bet ir labai abstrakčioms švietimo reikmėms finansuoti, turės neigiamos įtakos moksleivių ugdymo kokybei, švietimo įstaigų tinklo funkcionalumui ir pedagogų darbo užmokesčiui“, – pareiškė profesinių sąjungų lyderiai po antradienį (10 22) Seime vykusią diskusiją. Jie tikisi, kad ši kartą bus atsižvelgta į jų žodžiu ir raštu išsakytą nuomonę bei bus imtasi veiksmų, kurie sustabdytų galimybę savivaldybėms savivaliauti. Jie džiaugiasi, kad socialinis dialogas nacionaliniu lygmeniu pagaliau vyksta. Jie patenkinti ministro D.Pavalkio patikiniu, kad nuo 2013 m. spalio 22 d. visi primami svarbūs strateginių dokumentų projektai bus derinami su LŠPS ir LŠIPS atstovais.

Karštų antradienio debatų, patikinimų ir suteiktų vilčių rezultatai paaiškėti turėtų iki Kalėdų.

„Dialogo“ inf.

NAUJIENOS

Pavilionienė nebedirbs Švietimo, mokslo ir kultūros komitete

Seimas nutarimais patikslino šešių Seimo komitetų narių skaičių bei sudėtį.

Audito komiteto narių skaičius sumažintas nuo 8 iki 7, Švietimo, mokslo ir kultūros komiteto – nuo 14 iki 13, Užsienio reikalų komiteto – nuo 9 iki 8. Seimas padidino Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto narių skaičių nuo 11 iki 12, Socialinių reikalų ir darbo komiteto – nuo 9 iki 10, Žmogaus teisių komiteto – nuo 8 iki 9.

Švietimo, mokslo ir kultūros komitete nuo šiol darbuosis Š.Birutis, išbrauktos M.A.Pavilionienė ir O.Valiukevičiūtė.

Seimo statutas nustato, kad komitetai sudaromi ne mažiau kaip iš 7 ir ne daugiau kaip iš 17 (išskyrus Europos reikalų ir Užsienio reikalų komitetus) Seimo narių pagal proporcinio frakcijų atstovavimo principą. Seimo Pirmininkas negali būti komiteto nariu ir jo pavaduotoju.

„Dialogo“ inf.

Įsteigta Lietuvos mokyklų bibliotekų darbuotojų asociacija

2013 m. spalio 10 d. oficialiai įregistruota Lietuvos mokyklų bibliotekų darbuotojų asociacija (LMBDA).

Vienas svarbiausių LMBDA tikslų – vienyti asociacijos narius profesinės veiklos ir švietimo tobulinimui.

Į asociacijos veiklą jau įsijungė Vilkaviškio, Marijampolės, Šakių, Anykščių, Jonavos, Šilutės, Pagėgių, Kretingos, Rokiškio, Tauragės, Šilalės, Ukmergės, Šalčininkų, Alytaus rajonų mokyklų bibliotekininkai.

Į asociaciją kviečiami Lietuvos mokyklų bibliotekų darbuotojai bei visi, kuriems rūpi mokyklos bibliotekos ir mokyklos bibliotekininko dabartis bei ateitis, vaikų, mokinių (ne)skaitymo problemos, informacinės pagalbos mokyklai ir kiti su tuo susiję aktualūs klausimai.

Kontaktai: el. paštas lmbdasociacija@gmail.com

Rima NOREIKIENĖ,

LMBDA pirmininkė, Jonavos Raimundo Samulevičiaus progimnazijos bibliotekininkė

PARAŠTĖ

Apie pirstelėjimus

Komentatoriai internete nuolat, o kai kada ir vienas kitas straipsnio autorius rezignuodami konstatuoja: rašyk nerašęs – niekas nesikeičia.

Bet pagalvokim, kas būtų, jei po kiekvieno parašymo kas nors keistųsi. Pareiškia, pavyzdžiui, koks autorius, kad lietuvių kalbos egzamino nebereikia, o ministerija ima tą egzaminą ir panaikina. Arba pareikalauja „skaitlinę“ (apie 300 narių) profesinę sąjungą, kad tikyba būtų dėstoma privalomai, nes oi, kaip smuko dorovė ir moralė Lietuvos mokykloje, – ir ministras pakeičia mokymo planus. Patiktų? O kur dar galimi Tėvų forumo, Mokinių parlamento siūlymai bei patarimai!

Paisys kiekvieno pirstelėjimo – neturėsi kada rimtų darbų dirbti, – sako ŠMM bitutė.

ET

Ugdymas be mokyklos:

suteikti vaikui, ko jam reikia, ir padėti, jei paprašys

Vytautas STRAZDAS,
„Dialogo“ apžvalgininkas

► Atkelta iš 1 p.

Įvairiomis ugdymo sistemomis ilgai domėjėsis tėvas įsitikinęs, kad prievartinis vaiko uždarymas patalpoje, kurioje kasdien vyksta įvairių dalykų pamokos, yra, švelniai tariant, ne pats veiksmingiausias vaikų mokymo ir ugdymo būdas. „Mokyti penkis–septynis skirtingus dalykus kasdien yra nenatūralu, – įsitikinęs G.Cikanavičius. – Jei žmogus kažkuo susidomi, jis nesiblaško nuo vieno užsiėmimo prie kito kas 45 minutes, o gilinasi į tai, kas jam tuo metu yra įdomu.“

Išėitis – ugdymas(is) be mokyklos

Kai Cikanavičių šeimoje gimė sūnus, tėvai dar abejojo, kokią jo ugdymo būdą rinktis. Tačiau nuostatos, kad vaikas užaugtų laimingas, gebėtų sėkmingai gyventi visuomenėje bei bendrauti su kitais žmonėmis, buvo tvirtos. Pasigilinę į ugdymo sistemas, internetu pabendravę su žmonėmis, kurie vaikus užaugino ar patys užaugo be mokyklos, tėvai padarė išvadą, kad visos šandien siūlomos vaikų ugdymo alternatyvos – ir valstybinės, ir privačios mokyklos, ir netgi netipinės mokyklos, – nėra pakankamai geros ir tinkamos. Pagrindinė jų blogybė – didesnis ar mažesnis prievartos laipsnis. O vienintelis mokymo nenaudojant prievartos kelias pasirodė esantis nemokyklinis ugdymas, pasaulyje žinomas „unschooling“ vardu.

Nemokyklinio ugdymo esmė – sudaryti sąlygas vaikui mokytis nenaudojant prievartos. Pagrindinė šio metodo ir filosofijos nuostata yra ta, kad žmogus gali išmokti to, ko jam reikės, ir tada, kai jam to reikės, vedamas vidinės motyvacijos, o mokymas prievarta daro daug daugiau žalos nei suteikia naudos gautos žinios.

Pažymėtina, kad nemokyklinio ugdymo koncepcija neatmeta jokių vaikui tinkamų mokymo priemonių, programų ar struktūrų, tačiau mokymosi turinio ar formos primetimas yra nepriimtinas. Taip besimokančio vaiko pagrindiniai mokymosi šaltiniai yra lygiai tokie patys, kaip ir bet kokio suaugusiojo: kiti žmonės, biblioteka, internetas, universitetai, kompiuteriniai žaidimai, knygos ir reali gyvenimiška patirtis.

Vaikas – žmogus, o ne nuosavybė

Nemokyklinį ugdymą G.Cikanavičius laiko bendros filosofijos, kaip reikėtų elgtis su vaikais, dalimi. Pasak jo, dauguma žmonių pripažįsta, kad su vaiku privalo bendrauti kaip su žmogumi, tačiau atidžiau pažiūrėjus, kaip su vaikais elgiamasi, matyti, kad dažnai žmonėmis jie nėra laikomi. „Juk žmogus negali būti kito žmogaus nuosavybė. Todėl ir vaikas nėra tėvams paklusti privalanti jų nuosavybė. Paklusti privalo tik vergas ar tarnas, – teigia G.Cikanavičius. – Ar toks požiūris yra nepriimtinas? Ar nepriimtina manyti, kad vaikas yra žmogus? Man atrodo, kad daug nepriimtinau laikyti vaiką vergu ir reikalauti paklusnumo, o neišsireikalavus – bausti. Juk taip laisvi žmonės nebendraudžia.“

Savo santykius su vaiku tėvas vadina partneriškais. Jis teigia esąs atsakingas už vaiką, tačiau pastarąjį laiko jam niekuo neskolingu. „Jis manęs nieko neprašė, mes neturime jokios sutarties. Tai mes su žmona nusprendėme, jog jo norime, taigi esame skolingi jam viską – maistą, pastogę, rūpestį, meilę. Gyvename su juo kartu, stengiamės padėti jam suprasti pasaulį, pažinti jį, atrasti pomėgius, įsigilinti“, – teigia tėvas. Jis įsitikinęs, jog tokiu santykiu grįstas ugdymo būdas yra daug didesnis iššūkis ir daug sunkesnis darbas nei atiduoti vaiką į mokyklą ir pamiršti jį arba siekti savo tiesos trankant kumščiu į stalą. „Įsakyti ar liepti yra daug lengviau nei padėti suprasti reikalo esmę, išsiaiškinti priežastis, padėti atsirasti vidinei motyvacijai būti atsakingam už savo veiksmus. Kol vaikas dar mažas, tai ir jo atsakingai priimami sprendimai nėra dideli, o jam augant – atsakomybės daugėja, sprendimų pasekmės darosi rimtesnės. Tam lemtingų sprendimų laikui jis gali pasiręsti tik nuo mažens praktikuodamasis“, – įsitikinęs G.Cikanavičius.

Nuo Darvino prie Einsteino

Kaip nemokyklinis ugdymas Cikanavičių šeimoje vyksta praktiškai? Tėvas pasakoja, kad sūnus nuo kokių 3–4 metų dantis valosi beveik kiekvieną vakarą, nors jam tai ir labai nepatinka. Valyti dantų vaikui nebuvo liepta, bet jis su savo mama ilgai apie tai kalbėjosi, žiūrėjo begalę filmukų, sužinojo, kaip dantys genda, kaip veikia bakterijos. Taip vaikas įgijo ne tik naujų žinių, bet ir motyvaciją valyti dantis, mat pasidarė aišku: reikia padaryti kažką nemalonaus šiandien, kad būtų išvengta nemalonesnių pasekmių rytoj.

Vienas puikiausių būdų mokytis, anot G.Cikanavičiaus, – kelionės. Pavyzdžiui, Barcelonos mokslo muziejuje sūnus nesunkiai atpažino Darvino, apie kurį jau žinojo, vaškinę skulptūrą. Tačiau apie greitą stovintį Einsteino nieko nebuvo girdėjęs. Kad išsiaiškintų sūnui Einsteino nuopelnus, tėvui, kuris kažkada mokėsi ir fizikos, ir reliatyvumo teorijos, žinių nepakako. „Sėdėjome kartu su sūnumi prie kompiuterio, žiūrėjome filmukus, skaitėme ir galiausiai perpratome visą reliatyvumo teorijos esmę. Tikiu, kad 5 metų vaikas suprato daug daugiau nei 90 proc. studentų, be vidinės motyvacijos klausančių ar apsimetančių, kad klausio fizikos kursą universitete“, – tikina G.Cikanavičius.

Kur mokytis bendrauti?

„Dialogo“ pašnekovas pripažįsta – vaikui būtini kiti vaikai. Tačiau G.Cikanavičius nemato nė vienos priežasties, kodėl mokykla, kurioje pagrindinis vaikų užsiėmimas yra sėdėti tyliai ir klausyti, galėtų būti laikoma gera vieta mokytis bendrauti. Pasak jo, mokykloje vyrauja taisyklė, kad net jei kas nors tau ir daro ką nors blogo, tu negali pasitraukti ir turi sugebėti būti su tuo žmogumi kolektyve. Tokia taisyklė, anot G.Cikanavičiaus, gyvenime negalioja: jei darbe kas nors sistemingai skriaudytų kolegą ir nebūtų galimybių šią problemą išspręsti, visi skriaudžiamajam patartų palikti tokį darbą dėl žalingos ten atmosferos jame.

Vaikai, anot „Dialogo“ pašnekovo, gali ir turi bendrauti taip, kaip bendrauja realūs žmonės realiame gyvenime. Kitaip tariant, susipažinti, bendrauti ir būti kartu, jei yra bendrų interesų. G.Cikanavičius

prisimena, jog kai sūnui buvo beveik ketveri metai, jis itin domėjosi visu nematomu pasauliu – nuo didžiojo kosmoso iki smulkaus mikropasaulio. Todėl didžiausiu jo draugu ir mokytoju buvo tapęs tėvo bičiulis teleskopų ir mikroskopų parduotuvės savininkas. „Jis parodė mūsų jaunuoliui, ką tik galėjo: patyrinėjo jį ir klumpeles, ir žvaigždes. Jie bendravo, nes turėjo bendrų interesų“, – pasakoja tėvas. Jis sako, kad sūnus keliskart buvo nuėjęs ir į darželį, lankė ir kelių būrelių užsiėmimus. Tačiau ilgai jam imdavo nepatikti ten vyraujanti atmosfera arba tvarka ir jis tokių veiklų atsisakė.

G.Cikanavičius prisipažįsta, kad ilgą laiką geriausias jo sūnaus draugas buvo kompiuteris, prie kurio sūnus praleisdavo labai daug laiko. Tačiau ir pats tėvas mano, jog kompiuteris yra viena veiksmingiausių šiandien egzistuojančių mokymo priemonių. Antai dabar vaikas įnikęs į žaidimą „Mine Craft“. Žaisdamas jis sprendžia klausimus, kokios medžiagos su kokiomis reaguoja, kaip jas galima sujungti ir ką sujungus gauti. Kitaip tariant, mokosi skaičiavimo, ekonomikos, architektūros, anglų kalbos bei chemijos pagrindų.

Tėvas prisipažįsta, jog kartais jausdavosi nejaukiai, kai šešiametis sūnus visą dieną sėdi prie kompiuterio. „Todėl stengdavomės pasirūpinti, kad kompiuteriui būtų alternatyvų – daugiau kitų dėmesio vertų veiklų, – sako G.Cikanavičius. – Dabar atrodo, kad jaudinomės be pagrindo: panašu, kad pirminis susidomėjimas natūraliai atslūgo ir dabar jis mėgsta žaisti su draugais ar plepėti įvairiomis temomis nė kiek ne mažiau nei būti prie kompiuterio.“

Nukelta į 7 p. ►

„Dialogo“ iliustr.

Literatūros istorija: ką verta eksponuoti muziejuje?

Zigrita PETRAITIENĖ,

Kauno r. Garliavos Jonučių vidurinės mokyklos lietuvių kalbos mokytoja ekspertė

Maironio lietuvių literatūros muziejuje neseniai įvyko mokslinė konferencija „Literatūros istorija: ką verta eksponuoti muziejuje?“. Renginio kuratorė pavaduotoja muziejininkystei R. Antanaitienė priminė, kad netrukus po renovacijos Maironio muziejuje atsivers moderni lietuvių literatūros istorijos ekspozicija. Iškyla didelis rūpestis – kaip įvertinti sukauptą gausią medžiagą apie rašytojus, ką atidėti į šoną, o ką atrinkti eksponuoti, kad tai atitiktų šiuolaikinio lankytojo, ypač moksleivio, studento, reikalavimus. Tad muziejininkai, pasitelkę literatūros mokslininkus, pedagogus, kolegas iš kitų muziejų, ir siekė aptarti šias problemas.

Ne tik kaupti, bet ir skleisti

Su savo kolegomis iš vieno labiausiai šalyje lankomų A. Baranausko ir A. Vienuolio-Žukausko memorialinio muziejaus atvykusios A. Ambraškaitės nuomone, memorialiniai muziejai dabar tampa piligrimystės vietomis, kur dar galima susikaupti, pamąstyti. Atsiranda ir nauja specifika – muziejus gali padėti socialiai jautrioms grupėms integruotis į visuomenę.

Dr. L. Jakonytė-Kvedarienė (LLTI) pabrėžė, kad muziejus ne tik kaupia, bet ir skleidžia literatūros sampratą. Deja, daugelis literatūros muziejų nematomi literatūros gyvenime. Absoliuti dauguma jų – memorialiniai. Gaila, kad pirmiausia juose minimi daiktiniai fondai, pabrėžiamas autorius. Žinoma, butis ir tekstai labai susiję, bet dar svarbiau būtų atskleisti kūrybos esmę. Deja, muziejuose daugoka retorikos, o apie literatūrą – tik tarp kitko... Dažnai tarp daiktų ir kūrinių nėra sąsajos. Nuo sovietmečio liko tradicinis pristatymas: gyvenimas ir kūryba. Mokslininkė patarė paieškoti papildinių: laiškai, rankraščių modernus eksponavimas, rašytojo vietos kitų kūrėjų kontekste atskleidimas.

Pasak doc. dr. R. Tamošaičio (VU) (pranešimas „Literatūros gyvybė knygoje ir muziejuje“), muziejus, deja, dažnai nuo vaikystės mums išlikęs baugokas – kaip mauzoliejus, į kurį įeiname su archaiškiausiu sąmone, tarsi paliečiame anapusbę. Muziejus baugina, o tikrovė gyva (tai puikiai atsiskleidžia H. Radausko eilėraštyje „Apolonas“). R. Tamošaitis sakė nemėgstant užėti į memorialinių muziejų vidų – tai esą per daug intymu... Tai – „numirusių pasaulis“. O juk ir kiekvienam vaikui svarbu estetiškas vaizdas! Tad svarbesnė pati muziejaus idėja, išorinė aplinka. Žinoma, mokiniams reikia pristatyti menininką su visu jo pasauliu, kartais tai truputį prievarta, bet „kultūra reikalauja prievartos“. Deja, muziejuose dažnai – tik sakraliniai objektai, o knygoje autorius gyvas. Tad patartina remtis į edukacinę reikšmę.

Doc. dr. D. Kuizinienė (VDU) akcentavo, jog svarbu autorius sieti su vadovėliniais rašytojais, bet kartu reikia ir sudominti. Su mokiniais verta diskutuoti, kaip siejame save su pasauliu. Čia daug padėtų virtualios ekspozicijos, angliškai rašantys autoriai. O pritraukti moksleivių padėtų šiuolaikinė literatūra. Įdomu būtų pasekti, kaip kinta tapatybės ir vertybės naujausiuose tekstuose. Ir doc. dr. D. Vaitiekūnas (LEU) pabrėžė, kad šiuolaikinė literatūra mokiniui kalba įdomesne kalba: reikėtų rasti būdų reklamuoti knygas, nebijant modernių formų. Suderinti teatrališkumą ir dokumentalumą muziejams rekomendavo doc. dr. S. Gaižiūnas (LLTI).

Ugdymo programos ir santykis su tradicija

Dr. A. Martišiūtė-Linartienė (LLTI) kalbėjo apie požiūrį į lietuvių literatūrą pokyčius: bendrojo ir vidurinio ugdymo lietuvių kalbos programą. Jau įdiegtoje vidurinio ugdymo programoje ir pateiktame svarstyti 5–10 klasių

ugdymo projekte, anot prelegentės, požiūris į literatūrą „ir sukonkretėjęs, ir praplatėjęs“. Veikia ir pats rašytojas – ir kaip kalbos meno žmogus, ir kaip formuojąs visuomenę. Išgirsti tekstą muziejaus lankytojui gali padėti pats rašytojas arba tekstą skaitantis aktorius. Kitas dalykas, kurį iškėlė literatūrologė, – reikia vizualizuoti asmenybės buvimą istoriniame laike, „galėtų driektis arterijos po rašytojo vietas pagal kūrinius“ ir t. t.

Mokslininkų mintis tarsi apibendrina doc. dr. D. Kuolys. Anot jo, svarbiausia literatūros estatinė reikšmė, – bet kaip su tradicija? Čia susiduriame su dviem lietuvių literatūros interpretacijomis: 1) Maironio, Putino, 2) M. Biržiškos, E. Ulčinaitės ir kt. Pasak pirmosios, lietuvių literatūra prasideda nuo K. Donelaičio. O pasak M. Biržiškos pasekėjų, svarbi ir daug senesnė daugiakalbė tradicija. Deja, ir šiandien panaši situacija. Vieni mano, kad reikia atsiriboti nuo LDK, gręžtis į prieškarį Lietuvą, o kiti ragina matyti daug toliau. Anot D. Kuolio, reikėtų būtinai matyti asmenybių jungtis, išsaugoti visumos vaizdą. Ir čia muziejai turi apsispręsti – sujungti, kas nesujungta iki šiol. Sakykime, ir Kaune, greta Maironio, derėtų Adomas Mickevičius, Česlovas Milošas. Svarbu kurti empatišką lietuvių, kultūros sąskambius, jungiamus Lietuvos tekstų. Baigdamas kalbą D. Kuolys paccitavo daktarę Meilę Lukšienę: „Jei bendrą vaizdą prarandam, žaidimas detalėmis nebetenka prasmės.“

Mokytojo ir mokinio akimis

Malonu, kad muziejininkams konferencijoje buvo svarbi ir mokytojų praktiškų nuomonė, ją pateikė mokytojas ekspertas M. Mikalajūnas ir šio straipsnio autorė.

Muziejus – ne tik daiktų rodytojas, bet ir saugotojas. Svarbu mokiniams paaiškinti, kad tai vienietinis ekspozatas: įspūdį palieka autentiški daiktai. Kita vertus, svarbu suvokti, kad muziejus – ne tik pramoga. Muziejininkas turi būti lankstus, o ne „pilti išminktą tekstą“. Galėtų būti parengtos kokybiškos dokumentų kopijos pristatyti rašytoją, bet svarbu, kad mokiniai matytų pačią geriausią medžiagą. Anot mokytojo, kultūrinis paveldas turi būti gražus. Verta sukurti solidžią sovietmečio ekspoziciją, išryškinti laikotarpį nuo 1940-ųjų, kad mokiniai geriau suprastų mūsų tautos ir kultūros dramatišką situaciją, – savo matymu dalijosi Tarptautinio bakalaureato mokyklos lituanistas M. Mikalajūnas.

„Literatūros muziejus mokinio akimis“ – taip pavadinau savo pranešimą. Pasidomėjau savo mokinių – pusšimčio aštuntokų ir vienos klasės vienuoliktokų – požiūriu į literatūros muziejus. Pirmiausia norėjau sužinoti, kokią jie įsivaizduoja literatūros muziejaus ekspoziciją, kuri pa-

dėtų šiuolaikiniam mokiniui. Paaiškėjo, kad dabartiniam mokiniui reikia patogumų, malonios aplinkos. „Kad būtų smagu jame būti“, – sakoma atvirai. „Įdomiau klausyti, kai pasakoja energingas jaunuolis, o ne pensininkė moterėlė“, – rėžia tiesiai šviesiai kitas paauglys. Absoliučiai visi mokiniai mano, kad šiuolaikiniuose literatūros muziejuose būtina daugiau taikyti IT. Vieno mokinio žodžiais, viskas turi būti pateikta moderniai, o ne tiesiog „patalpa su nuotraukomis“. Šalia rašytojų knygų, nuotraukų, rankraščių labai reikia ir kitų unikalių eksponatų: įvairių asmeninių ir buitinių daiktų, pavyzdžiui, kūrėjo darbo stalo ar kitų baldų, rašymo priemonių, piešinių, autentiškų paveikslų, meno instaliacijų, atspindinčių kūrinius. „Kad būtų ir įdomių, juokingų smulkmenų“, – sako aštuntokas. Keletas vienuoliktokų iškelia ir kitokių pageidavimų: daugiau sužinoti, ką ir kaip rašytojas kūrė, o ne kaip gyveno. Siūloma nedėti neaktualių biografijos faktų. Be to, ko gero, mokiniai teisūs, kad tie muziejai, kurie įkurti praėjusiame amžiuje, tarsi sudėlioti pagal vieną standartą, juose viskas lyg ir panašu. Taip paauglys, pabuvojęs viename muziejuje, nelabai norės vykti į kitą, žinodamas, kad ten pamatys gana panašius dalykus.

Dauguma mokinių teigia, kad šiuolaikinis muziejus turėtų būti toks, koks yra Maironio lietuvių literatūros muziejus. Čia ne tik supažindinama su Maironio gyvenimu ir kūryba, pristatomi kiti mūsų literatūros klasikai, bet ir vyksta įvairios parodos, daugybė edukacinių programų, rašytojų kūrybos pristatymai.

Mokiniai muziejininkams duoda visą kraitelę patarimų. Bet svarbiausias iš jų – šiuolaikinis muziejus turi būti gyvas, ekspozicijos – nuolat atnaujinamos, edukacinės programos irgi galėtų dažniau kisti. Galėtų būti organizuojamos mokinių literatūrinės konferencijos, trumpi spektakliai. Mūsų turėtų nestebinti ir tokia vienuoliktoko nuomonė: „Biografijai yra „Vikipedija“, o žmogui sudominti reikia gyvo, judančio poeto, kuris galėtų priblokšti šiuolaikinį jaunuolį savo kūryba. Koks muziejus ir kur – nesvarbu. Svarbu, kas ir apie ką skaito paskaitą, koks susitikimas vyksta.“

Konferencija Maironio namuose, kuriai puikiai „dirigavo“ muziejaus direktorė, rašytoja A. Ruseckaitė, atskleidė, kad muziejininkai ieško būdų, kaip ekspozicijas priartinti prie šiuolaikinio mokinio, padėti mokytojams ugdyti asmenybes. Deja, kartais mes patys, mokytojai, per retai tuo pasinaudojame. Kita vertus, turime dažniau atsiliepti į muziejininkų prašymus, teikti siūlymų, patarimų, kad muziejus šiuolaikiniam mokiniui taptų patrauklia moky-mosi aplinka.

KLAUSIATE ? ATSAKOME !

Ar privalu persikvalifikuoti?

1980 m. baigiau Penzos (Rusija) V.Bielinskio valstybinį pedagoginį institutą ir įgijau pradinį klasių mokytojo kvalifikaciją. Visus 4 metus, be kitų dalykų, studijavau ir rusų kalbą. Laikiau rusų kalbos egzaminą. Baigusi institutą pradinėse klasėse dirbau 30 metų. Mokiau pradinukus ir rusų kalbos. Bendrauju rusų kalba C1 lygiu (pagal Bendruosius Europos kalbų matmenis).

Ar galiu mokyti rusų kaip antros užsienio kalbos lietuvių pagrindinėje mokykloje? Jei mokyti rusų kalbos negaliu ir reikia persikvalifikuoti, tai kokie mano studijuoti dalykai būtų įskaityti ir ar priklausytų nuo to studijų kaina?

Vadovaujantis švietimo ir mokslo ministro įsakymu Nr. 506 (2005 03 29) patvirtintu Kvalifikacinių reikalavimų mokytojams, dirbantiems pagal ikimokyklinio, priešmokyklinio, neformaliojo vaikų švietimo, pradinio, pagrindinio, vidurinio, specialiojo ugdymo ir profesinio mokymo programas, aprašu, Jūs nesate ir negalite būti laikoma rusų kalbos mokytoja specialistė.

Todėl, vadovaujantis švietimo ir mokslo ministro įsakymu Nr. V-619 (2013 07 03) padarytais minėto aprašo pakeitimais, rusų kalbos mokytoja galite dirbti iki 2014 m. rugsėjo 1 d.

Dėl persikvalifikavimo studijų ir kainos reikėtų kreiptis į konkrečią aukštąją mokyklą.

Ar teisėtai reikalauja „atidirbti“ pamokas?

Muzikos mokyklos mokytojai už kvalifikacijos kėlimo renginius moka savo lėšomis. Jei renginys vyksta darbo metu, administracija reikalauja dar ir pamokas atidirbti. Ar tai teisėta ir kuo pagrįsti tokie reikalavimai?

Vadovaujantis Vietos savivaldos įstatymo 6 str., vaikų ir suaugusiųjų neformaliojo švietimo organizavimas yra savarankiškoji savivaldybių funkcija. Todėl muzikos mokyklų bei kitų neformaliojo ugdymo įstaigų veiklos tvarką kiekviena savivaldybė nustato savarankiškai. Bendra ir visoms mokykloms privaloma yra Švietimo įstatymo 69 str. 4 dalies nuostata, kad „mokyklos (išskyrus aukštąsias mokyklas) savininko teisės ir pareigos įgyvendinanti institucija (dalyvių susirinkimas) (valstybinės ir savivaldybės mokyklos), savininkas (dalyvių susirinkimas) (kitų mokyklų) savo nustatyta tvarka užtikrina, kad mokytojams ir kitiems ugdymo procese dalyvaujantiems asmenims būtų apmokėtos ne mažiau kaip 5 dienų per metus kvalifikacijos tobulinimo išlaidos“.

Atsakymui į klausimą, ar muzikos mokyklos administracijos reikalavimai atidirbti pamokas yra teisėti, stinga informacijos, nes neaišku, ar prašoma atidirbti už kvalifikacijos tobulinimą, viršijantį 5 dienas, ar dalyvavimas kvalifikacijos tobulinime buvo suderintas su mokyklos administracija, ar toks atidirbimas nėra įteisintas mokyklos savininko (savivaldybės) patvirtintoje tvarkoje.

Kaip atgauti vairuotojo pažymėjimą?

Esu mokytoja, praradusi vairuotojo pažymėjimą dvejiems metams. Kadangi nuo to įvykio praėjo jau metai, t. y. pusė termino, norėčiau sužinoti, kokios galimybės prašyti teismo malonės sutrumpinti bausmės laiką.

Vadovaujantis Administracinio teisės pažeidimo kodekso 329 str., jeigu asmuo, kuriam atimta teisė vairuoti transporto priemonę, teisės atėmimo laikotarpiu nepadarė teisės pažeidimo, nuobaudą paskyręs organas (pareigūnas), gavęs asmens prašymą, gali, praėjus ne mažiau kaip pusei paskirtojo laiko, sutrumpinti nurodytos teisės atėmimo terminą; kai teisė vairuoti transporto priemonę atimta už tai, kad asmuo padarė teisės pažeidimą būdamas neblaivus arba apsvaigęs nuo narkotikų, vaistų ar kitų svaigųjų medžiagų, turi būti pateikta ir Vyriausybės įgaliotų atlikti medicininę ir švietėjišką atestaciją institucijų pažyma.

Taigi tokį prašymą reikėtų atitinkamai pagrįsti, nurodant, jog Jums reikalingas pažymėjimas, pvz., atlikti su darbu susijusias funkcijas, taip pat nurodyti ir pateikti kitus reikalingus dokumentus prie jo, kaip antai, teorinių žinių ir praktinių motorinės transporto priemonės valdymo įgūdžių ir gebėjimų patikrinimo pažymą, sveikatos žinių atestavimo pažymėjimą, išduotą pagal Privalomojo mokymo apie alkoholio ir narkotikų žalą žmogaus sveikatai mokymo programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2008 m. sausio 28 d. įsakymu Nr. V-69, ir t. t.

Policijos įstaigos įgaliotas pareigūnas, patikrinęs prašyme išdėstytas aplinkybes ir pareiškėjo pridamus dokumentus, priima sprendimą grąžinti arba atsisakyti grąžinti vairuotojo pažymėjimą.

Nenoriu vykti į teismo posėdį. Kas manęs laukia?

Vienoje byloje esu pripažinta nukentėjusiaja. Šaukimą į teismą gavau ir priėmiau, tačiau dėl kelių priežasčių vykti į posėdį nenoriu. Ar įvyks teismo posėdis be manęs? Ar man bus skirta bauda ar pan.?

Įstatymas numato, kad nukentėjusysis į teismą į posėdį yra iškviečiamas šaukimu. Nukentėjusysis turi teisę, bet ne pareigą dalyvauti teismo posėdyje. Be to, vesti bylą turi teisę ir per savo atstovą, t. y. advokatą ar jo padėjėją. Nukentėjusiajam ar jo atstovui neatvykus į posėdį, teismas priima vieną iš sprendimų: nagrinėti bylą nukentėjusiajam nedalyvaujant, padaryti teismo posėdžio pertrauką, bylos nagrinėjimą atidėti arba kviesti į teismo posėdį pakartotinai.

Parengė Vytautas STRAZDAS

KONKURSAI

Rungėsi Širvintų krašto jaunieji matematikai

■ VU Matematikos ir informatikos fakulteto doc. Antanas Apynis ir gimnazijos matematikos mokytoja ekspertė Rūta Švelnikienė

Širvintų Lauryno Stuokos-Gucevičiaus gimnazijoje įvyko (10 18) Širvintų krašto jaunųjų matematikų komandinis konkursas mokytojo Antano Kuliešiaus taurei laimėti.

Konkurso idėjos autorius – VU Matematikos ir informatikos metodikos katedros doc. dr. A.Apynis, šiuo metu gimnazijoje dirbantis ir neformaliojo švietimo mokytoju. Beveik prieš metus šiai puikiai idėjai pritarė gimnazijos taryba ir administracija, gimnazijos matematikos mokytojai. Konkurso tikslas – ugdyti mokinių kūrybinius gebėjimus, skatinti domėjimąsi matematikos mokslu, tobulinti savarankiško mąstymo nestandartinėse situacijose įgūdžius, lavinti gebėjimus dirbti komandoje. Tai puiki proga prisiminti buvusį matematikos mokytoją, šios mokyklos vadovą A.Kuliešių. Tai lyg gimnazijos „namų darbas“ prieš mokyklos 90-metį, kurį minėsime kitais metais.

Konkurso atidaryme dalyvavo A.Kuliešiaus dukra D.Balčiūnienė. Prisiminimais apie vadovą, kolegą, draugą dalinosi buvusi gimnazijos direktorė J.Martinaitienė, daug metų dirbusi kartu su A.Kuliešiumi.

Konkurse dalyvavo Ukmergės Antano Smetonos, Ukmergės r. Siesikų, Molėtų, Kaišiadorių Algirdo Brazausko, Kaišiadorių r. Žiežmarių, Širvintų r. Musninkų Alfonso Petrulio ir Širvintų Lauryno Stuokos-Gucevičiaus gimnazijų žemesniųjų ir aukštesniųjų gimnazijos klasių mokinių komandos. Tarpusavyje varžėsi aštuonios I–II ir aštuonios III–IV gimnazistų klasių komandos, kiekvienoje po penkis dalyvius. Kiekvienai komandai per dvi valandas teko išspręsti 10 uždavinių. Uždavinių sąlygų autoriai – doc. dr. A.Apynis ir doc. dr. Juozas Šinkūnas.

Kol mokiniai sprendė uždavinius, matematikos mokytojai buvo pakviesti į seminarą. Jame pranešimus skaitė mokyklinių vadovėlių autorius doc. dr. J.Šinkūnas (LEU, „Standartinių nelygybių nestandartinis sprendimas“), prof. dr. S.Rutkauskas (VU, „Kas yra matematika?“), doc. dr. E.Mazėtis (LEU, „Nestandartiniai mokyklinės geometrijos uždaviniai“), doc. dr. A.Apynis („Konkurso uždavinių sprendimų analizė“), Širvintų Lauryno Stuokos-Gucevičiaus gimnazijos matematikos mokytoja ekspertė R.Švelnikienė („NMA parengto gabių vaikų ugdymo modelio apžvalga“).

Kol komisija vertino darbus, konkurso dalyviai turiningai leido laiką Kernavės muziejaus edukacinėje programoje „Gyvoji archeologija – kelionė į praeitį“.

Malonu pastebėti, kad profesorius S.Rutkauskas yra mūsų mokyklos absolventas, mokytojo A.Kuliešiaus mokinys, taip pat mūsų gimnazijos „Garbės galerijos“ narys (projektas „Drąsinkime ateitį“). Iš jo išgirdome daug šiltų žodžių mokytojui A.Kuliešiui. Labai džiaugiuosi, kad taip prasmingai į gimnaziją kartkartėmis sugrįžta jos buvę mokiniai.

Abi taures laimėjo Kaišiadorių A.Brazausko gimnazijos mokiniai. Juos konkursui ruošė mokytojos R.Greičiūtė, A.Celešiūtė ir D.Čiurinskienė.

Labai tikimės, kad konkursas vyks kiekvienais metais. Savivaldybės taurė yra pereinamoji. Gimnazistams, jų matematikos mokytojams linkiu, kad A.Kuliešiaus taurė – žinių, sumanumo, proto aštrumo simbolis – po metų, kitų pasiliktų ir mūsų gimnazijoje.

Audronė BUZIENĖ,

Širvintų Lauryno Stuokos-Gucevičiaus gimnazijos direktorė

NE SPAUDAI

Atgaila

Esu kaltas, esu kaltas, esu labai kaltas...
Jei tik tai bus įrodyta!

Kęstutis MILIAUSKAS

MokytojoDarbas.lt
pedagogų darbo skelbimai
iš visos Lietuvos

Maži ūgiu, dideli jausmais

Pamačius pirmuosius poetinio dokumentinio filmo kadrus, kūnu nubėgo šurpuliukai... Tai, ką išvydau ekrane, atrodė neįtikėtina. Filmas „Iš elfų gyvenimo“ pasakojo apie mažų žmonių buitį ir būtį dideliame pasaulyje. Visa tai atrodė taip tolima, taip svetima, nors iš tikrųjų viskas buvo nufilmuota mūsų mažytėje Lietuvoje, vos už kelių šimtų kilometrų. Mažų ūgiu, bet didelių jausmais žmogūčių likimus pamatėme režisierės ir aktorės Janinos Lapinskaitės akimis. Ji spalio mėnesį lankėsi Alytaus Putinų gimnazijoje.

Režisierė šiuo filmu norėjo parodyti, kad gyvenime yra labai daug gėrio, tačiau jis kasdienybėje nėra taip lengvai pastebimas. 1996 m. J.Lapinskaitė pradėjo ieškoti žmonių, kurių gyvenimas spinduliuotų džiaugsmu, o ne pykčiu ir apmaudu. Ir tada prie jos kaip prie magneto ėmė „lipti“ panašios istorijos, viena iš jų buvo tokia išskirtinė ir tokia graži, kad režisierė iškart suprato, jog ji yra būtent tai, ko taip ilgai ieškojo. Taip jos gyvenime atsirado Leonora, Janina, Elvyra ir Martynas. Visi jie – seniai suaugę ir prąžilti suspėję žmonės. Tačiau jie išsiskiria iš kitų. Janina, Elvyra ir Martynas – brolis ir seserys, o Leonorą jie vadina mama. Gyvenime jau taip susiklostė, kad Leonora savų vaikų neturėjo, o šios trijulės išsižadėjo jų tikroji motina, nes jie buvo žemaūgiai, mąstė kaip maži vaikai, nors buvo peržengę penkiasdešimties metų ribą. Šios gana keistos, tačiau mylinčios šeimos šalinosi visi kaimynai ir net tikri, sveiki „vaikų“ broliai. Bet šis filmas viską pakeitė. Ir pati režisierė labai susidraugavo su šia šeima. Po kiek laiko ją pasiekė žinia, kad iš šio pasaulio išėjo Janina, paskui Elvyra, Martynas ir galiausiai – Leonora. Nors šie žmonės išėjo, bet gėris, kurį jie nešė ir kuris užfiksuotas filme, – amžinas.

Režisierė ir aktorė

J.Lapinskaitės dokumentiniai filmai yra vadinami menine dokumentika, nes juose subtiliai perduodami veikėjų jausmai, mintys ir pasaulėžiūra. Vienas iš išskirtinių jos kūrybos bruožų – ypatingi pagrindiniai veikėjai: dažniausiai jie būna „autsaderiai“, paribių žmonės. Veikėjai ir siūlo siužetų vingius, – re-

Janina Lapinskaitė: „Nėra dabarties – tik akimirkos laukimas...“

■ Režisierė, aktorė Janina Lapinskaitė ir Putinų gimnazijos direktorius Alfonsas Žiukas

Eglės Juodžiukienės nuotr.

➤ RUPŪS MILTAI

Ugdymas be mokyklos:

suteikti vaikui, ko jam reikia, ir padėti, jei paprašys

▷ Atkelta iš 4 p.

Ugdyti be prievartos – Lietuvoje nelegalu

„Dialogo“ pašnekovas pasakoja, jog nepasitenkinimą mokykliniu ugdymu jis pajuto jau mokykloje. „Labai anksti supratau, kad jei kada nors turėsiu vaikų, tai tikrai neisiu į darbą, nes negaliu praleisti ten visos dienos ir tik vakare šiek tiek dėmesio skirti vaikui. Išsikėlęs šią sąlygą ieškojau būdų, kaip savo tikslą įgyvendinti. Ir tai buvo pirmieji nemokyklinio ugdymo link vedantys žingsniai“, – tikina G.Cikanavičius.

Daug idėjų apie nemokyklinį ugdymą jis pasisėmė iš Nobelio ekonomikos premijos laureato Miltoono Friedmano sūnaus Davido tinklaraščio „Ideas“. Mat savo vaikus D.Friedmanas užaugino be mokyklos, o savo vaidmenį apibūdino taip: „Mėtyti jiems knygas ir žiūrėti, kurios prilimpa.“ Kitaip tariant, suteikti pasirinkimą. G.Cikanavičius teigia supratęs, kad jo, kaip tėvo, pareiga – suteikti vaikams kiek įmanoma turtingesnę aplinką, kad jie matytų, ko šiame pasaulyje yra. O jiems atradus patinkančių dalykų, pasirūpinti galimybėmis į juos gilintis.

Vis dėlto legalus nemokyklinis 7 metų sulaukusių vaikų ugdymas Lietuvoje yra neįmanomas – visi sveiki 7–16 metų vaikai privalo eiti į mokyklą. „Įstatymuose tai apibūdinta kaip vaiko teisė į išsilavinimą, kurį galima gauti tik priverstinai jį laikant Švietimo ir mokslo ministerijos aprobuotoje įstaigoje, – sako G.Cikanavičius. – Jei vaikas mokyklos vis dėlto nelankytų, jį paimtų iš tėvų ir laikytų internatinėje mokykloje.“

Žinoma, tokia perspektyva G.Cikanavičiui yra nepriimtina. „Būtų apmaudu, jei negalėdami savo vaiko ugdyti taip, kaip manome yra geriausia, būsime priversti tai realizuoti tokį ugdymo būdą pripažįstančioje šalyje“, – „Dialogui“ sako G.Cikanavičius.

Vytautas STRAZDAS,
„Dialogo“ apžvalgininkas

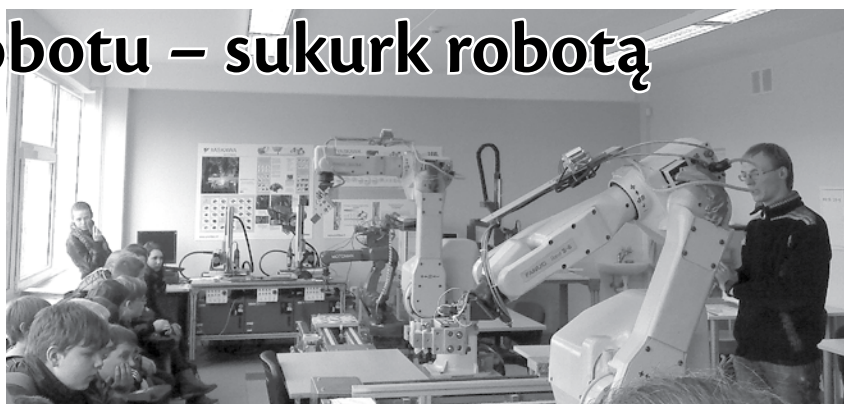
➤ MOKYKLOSE

Nebūk robotu – sukurk robotą

Ką reiškia toks patarimas, bandė suprasti Panevėžio „Žemynos“ progimnazijos aštuntokai, vieną spalio popietę apsilankę KTU Panevėžio instituto Pramoninių robotų laboratorijoje.

Apsilankymo tikslas – susipažinti su robotikos specialybe, pamatyti, kaip įvairius darbus atlieka pramoniniai ir mobilieji robotai, sužinoti, kuriose srityse ir kaip robotai dažniausiai taikomi šiandien.

Klausydamiesi įdomaus Elektros inžinerijos katedros vedėjo V.Sinkevičiaus pasakojimo, jaunuoliai sužinojo, kad šiandien jau nebėra srities, kur nebūtų naudojami mobilieji robotai. Ligoninėse jie vežioja vaistus ir ligonius, padeda negaliesiems, skina gėles ir obuolius, melžia karves, tyrinėja vandenynų gelmes, ieško žmonių ir daiktų sunkiai prieinamose vietose. Robotai gali atlikti tokius darbus, kurie žmonėms pavojingi. Be to, robotai gali dirbti sunkesnius darbus greičiau bei il-

■ KTU Panevėžio instituto Pramoninių robotų laboratorijos laborantas Raimondas Klemka moksleiviams pademonstravo robotų darbą.

giau negu žmonės. Taigi robotai daug kuo galingesni už žmones, tačiau be žmogaus jie negali atlikti nieko. Būtent žmogus robotą sukuria, skiria jam tam tikrus darbus, valdo jo veiksmus. Žmogus, jei jis ne robotas, už robotus daug pranašesnis, nes jis sugeba mąstyti, kurti, jausti.

Paaugliai susidomėję stebėjo, kaip garsių firmų (ABB, Fanuc, Motoman, Yamaha, Toshiba) pramoniniai robotai iš butelių į stiklines pilsto girą, kaip braižo brėžinius lape, kaip mobilieji robotai fotografuoja, filmuoja, kaip juos galima valdyti judesiu ar per internetą. Visų laboratorijos robotų

žisierė kurdama filmą nėra tikra, kad bus taip, kaip sumanė. Gyvenimas niekada nestovi vietoje, net ir įbridęs į tą patį vandenį niekuomet nepagausi to paties siužeto. Net jei tą patį siužetą filmuotų dešimt režisierių, tą patį herojų jie sukurtų dešimčia skirtingų kampų.

Atitrūkti nuo ankstesnių savo darbų režisieriai padeda laikas: pradėjusi kurti naują filmą, ji natūraliai perduoda savo energiją jam ir jau sukurtą darbą tenka pamiršti. Kitaip yra su aktoriniais darbais, nes su savo vaidintu personažu tenka keliauti ilgą laiką, kartais nepavyksta atskirti, kas esi iš tikrųjų. Tačiau ateina laikas ir suvoki, kad jau viskas – įkūnytam personažui reikia pasakyti: „Aš išeinu, viso gero.“ Filmus kuriantis režisierius viską turi sujungti taip, kad scenarijų perskaitę aktoriai matytų tą patį, o ne kiekvienas savaip.

Pati J.Lapinskaitė, kad nori būti režisierė, suprato sukūrusi savo pirmąjį filmą, jau baigusi režisūros mokslus, nes iki tol tai tebuvo nedidelė svajonė. Įkvėpimo savo darbams kūrėja ieško gyvenime; pirmiausia ji stengiasi būti jautri: jausti viską, kas vyksta aplink, o tada įkvėpimas ateina savaime, ateina herojai, ateina neapykanta ir skausmas, kurį teko jiems patirti.

Režisierė paneigė nuomonę, kad žiūrovas darosi vis išrankesnis ir kad vis sunkiau jam įtikti. J.Lapinskaitė teigia: „Pats žiūrovas jau nesugeba susivokti, kas yra geras filmas, nes per televiziją jam brukama viskas be atrankos ir žmogus, nori nenori, paklysta, jam sunku atsirinkti.“ Na, o norint išauginti gerą žiūrovą, reikia daug laiko ir, žinoma, pinigų, nes daugumoje miestelių nebėra kultūros namų, kuriuose žiūrovai galėtų susitikti su filmo kūrėjais, pamatyti spektaklių.

Šios moters gerumas ir šviesumas skatina į pasaulį pažvelgti kitaip. Matyti ne tik juoda ir balta, gėrį ir blogį: niekada nežinom, ką patyrė kitas žmogus ir ką tu pats dar patirsi. Režisierė ragina mus „gaudyti“ ne tai, ką matome aplinkui, o tai, „ką rodo mūsų fantazija: nes nėra dabarties, yra tik akimirkos laukimas ir praėjusi akimirka“.

Laura BILINSKAITĖ,

Alytaus Putinų gimnazijos žurnalistė

Sąmonės

Davidas R. Hawkinso knygoje *Power vs Force* („Galia prieš jėgą“) pateikiama žmogaus sąmonės lygmenų hierarchija.

Tai labai įdomi paradigma. Štai šie lygmenys nuo žemiausio iki aukščiausio: *gėda, kaltė, apatija, sielvartas, baimė, troškimas, pyktis, puikybė, drąsa, neutralumas, pasiryžimas, priėmimas, intelektas, meilė, džiaugsmas, ramybė, nušvitimas*.

Nors laikui bėgant mes galime „svyruoti“ nuo vieno lygmens prie kito, paprastai vienas kažkuris jų mums yra dominuojantis kaip mūsų „normali“ būseną. Jeigu skaitote šį tinklaraštį, tikėtina, kad esate bent jau drąsos lygmens, nes, jeigu būtumėte žemesnio, vargu ar jus sąmoningai domintų asmeninis augimas.

Aš „pereisiu“ per šiuos lygmenis daugiausia dėmesio skirdamas esantiesiems tarp *drąsos* ir *intelektas*, kadangi jums veikiausiai būdingi būtent jie. Lygmenų pavadinimai – Hawkinso. Visų lygmenų aprašymai pagrįsti Hawkinso apibūdinimais, tačiau papildyti mano mintimis. Hawkinsas tai nusako kaip logaritminę skalę, kurios aukštesnieji lygmenys būdingi gerokai mažesniui skaičiui žmonių negu žemesnieji.

Kiekvienas perėjimas nuo žemesnio lygmens į aukštesnį lems galingus jūsų gyvenimo pokyčius.

◀ **Gėda.** Tik vienas žingsnis nuo mirties. Šiame lygmenyje jūs gal negalvojate apie savižudybę. Arba esate serijinis žudikas. Kitaip tariant – tai į save nukreipta neapykanta.

◀ **Kaltė.** Viena pakopa aukščiau gėdos, bet jus, tikėtina, vis dar lanko mintys apie savižudybę. Laikote save nusidėjėliu, nepajėgiate sau atleisti už praeities nusižengimus.

◀ **Apatija.** Jaučiatės netekęs vilties arba terorizuojamas. Tai išmokto bejėgiškumo būseną. Joje įstrigę daug benamių.

◀ **Sielvartas.** Nuolatinio liūdesio ir praradimo būseną. Ji gali ištikti netekus mylimo žmogaus. Depresija. Vis dėlto šis lygmuo aukščiau apatijos, nes jūs jau pradate įveikinti sąstingį.

◀ **Baimė.** Pasaulis atrodo pavojingas ir nesaugus. Paranoja. Paprastai tam, kad pakiltumėte virš šio lygmens, reikia pagalbos, kitaip galite ilgai užstrigti, kaip tai nutinka, pavyzdžiui, slogių santykių atveju.

◀ **Troškimas.** Nereikėtų painioti su tikslų kėlimu ir siekimu. Tai priklausomybė, geismas, aistringas norėjimas – pinigų, pripažinimo, galios, šlovės ir t. t. Vartotojiškumas. Materializmas. Tai rūkymo, alkoholio ir narkotikų vartojimo lygmuo.

◀ **Pyktis.** Tai frustracijos lygmuo, įtampos priežastis dažnai gali būti neįgyvendinti praėjusio lygmens troškimai. Šis pyktis gali paskatinti jus imtis aukštesnio lygmens veiksmų arba laikyti jus įstrigusį neapykantėje. Slogių santykių atveju dažnai galima pamatyti porų, kuriose vieną partnerį valdo pyktis, o kitą – baimė.

◀ **Puikybė.** Pirmas lygmuo, kuriame pradate jaustis gerai. Tačiau tai apgaulingas jausmas. Jis priklausomas nuo išorinių aplinkybių (pinigų, prestižo ir t. t.), todėl pažeidžiamas. Puikybė gali vesti prie nacionalizmo, rasizmo ar religinių karų. Prisiminkime kad ir nacius. Iracionalaus

atsižadėjimo, neigimo ir savigynos būseną. Religiniai fundamentalistai taip pat įstrigę šiame lygmenyje. Jaučiatės taip tampriai išpainiojęs savo įsitikinimuose, kad kiekvieną ataką prieš juos suvokiate kaip ataką prieš save.

◀ **Drąsa.** Tai pirmas tikros jėgos lygmuo. Drąsa yra įėjimas. Gyvenimą pradate suvokti kaip jaudinantį ir iššaukiantį (viliojantį), o ne triuškinantį. Atsiranda užuominų į susidomėjimą asmeniniu augimu, tačiau šiame lygmenyje jį veikiausiai vadinate kitaip, pavyzdžiui: igūdžių igijimu, karjeros siekimu, išsilavinimu ir t. t. Savo ateitį pradate matyti kaip geresnę, lyginant su praeitimi, o ne kaip to paties tąsą.

◀ **Neutralumas.** Šį lygmenį galima nusakyti fraze „gyvenk ir leisk gyventi kitiems“. Šiam lygmeniui būdingas lankstumas, atsipalaidavimas, neprisirišimas. Kad ir kas nutiktų – išsisukate. Nesijaučiate turį kam nors ką nors įrodyti. Jaučiatės saugūs ir gerai sutariate su kitais. Šis lygmuo būdingas daugybei žmonių, dirbančių sau. Labai komfortiška vieta. Pasitenkinimo ir tingumo lygmuo. Rūpinatės savo reikmėmis, tačiau nepersitempiate.

◀ **Pasiryžimas.** Jausdamiesi iš esmės saugiai ir komfortiškai, pradate savo energiją naudoti veiksmingiau. Tiesiog sudurti galą su galu jūsų nebetenkina. Jums ima rūpėti dirbti gerai – gal net taip gerai, kaip tik pajėgiate. Pradate kaupti dėmesį į laiko valdymą, produktyvumą, organizuotumą – dalykus, kurie neutralumo lygmenyje jums neatrodė svarbūs. Tai valios ir disciplinos ugdymo lygmuo. Tokie žmonės – mūsų visuomenės „kareiviai“: jie gerai dirba ir daug nesiskundžia. Jeigu jūs mokykloje – esate tikrai geras mokinys: rimtai žiūrite į savo mokymąsi ir skiriate laiko darbui atlikti gerai. Tai lygmuo, kuriame sąmonė tampa organizuotesnė ir disciplinuotesnė.

◀ **Priėmimas.** Nutinka galinga permaina ir jūs nubundate galimybes gyventi inicia-

Steve'as PAVLINA

tyviai. Pasiryžimo lygmenyje jūs tapote kompetentingas ir dabar norite savo gebėjimus deramai panaudoti. Tai tikslų išsikėlimo ir siekimo lygmuo. Man nepatinka Hawkinso čia naudojamas pavadinimas *priėmimas*, bet iš esmės jis reiškia, kad šiame lygmenyje jūs pradate prisiimti atsakomybę už savo vaidmenį pasaulyje. Jeigu kas nors jūsų gyvenime ne taip (karjera, sveikata, santykiai), jūs nusimatote norimą rezultatą ir jį pasiekiate. Pradate aiškiau matyti pilną savo gyvenimo vaizdą. Šis lygmuo daugelį žmonių paskatina pakeisti darbą, pradėti naują verslą ar pasirinkti dietą.

◀ **Intelektas.** Šiame lygmenyje jūs žengiate anapus emocinių žemesniųjų lygmenų aspektų ir pradate mąstyti aiškiai ir racionaliai. Hawkinsas šį lygmenį nusako kaip medicinos ir mokslo. Aš tai matau taip: kai pasiekiate šį lygmenį, tampate pajėgus išnaudoti savo progo gebėjimus visa galia. Dabar esate disciplinuotas ir iniciatyvus išnaudoti savo prigimtinius gebėjimus. Pasiekėte tašką, kuriame sakote: „Oho. Aš visa tai galiu padaryti ir žinau, kad turiu tai tinkamai pritaikyti. Taigi: kaip man geriausiai išnaudoti savo talentus?“ Jūs apsidairote po pasaulį ir reikšmingai jam pasitarnaujate. Aukščiausiu savo pasireiškimu tai Einsteino ir Freudo lygmuo. Akivaizdu, kad dauguma žmonių jo nepasiekia per visą savo gyvenimą.

◀ **Meilė.** Man nepatinka šiuo atveju Hawkinso pavadinimas *meilė*, nes tai nėra meilė kaip emocija. Tai besąlygiška meilė, nuolatinis suvokimas, kad esate susijęs su

viskuo. Atjauta. Intelektas lygmenyje jūs gyvenate tarnaudamas galvai. Tačiau tai galiausiai atveda į aklavietę, atsiduriate persamprotavimo spąstuose. Suvokiate, kad jums reikia platesnio konteksto, pranokstančio vien mąstymą dėl mąstymo. Meilės lygmenyje savo galvą ir visus kitus talentus bei gebėjimus nukreipiate tarnauti širdžiai (ne savo emocijoms, bet didesniai gėrio ir blogio jausmui – savo sąmonei). Mano matymu, tai nubudimo savo tikrajam tikslui lygmuo. Jūsų motyvai šiame lygmenyje yra švarūs ir nesutepti ego troškimų. Tai lygmuo, kai pasirenkama gyventi tarnaujant žmonijai. Prisiminkime Gandhi, Motiną Teresę, dr. Albertą Schweitzerį. Taip pat šiame lygmenyje jus pradeda vesti didesnė jėga nei jūs pats. Tai palei-

lygmenys

dimo jausmas. Jūsų intuicija tampa labai stipri. Hawkinsas skelbia, kad šį lygmenį per visą savo gyvenimą pasiekia tik 1 iš 250-ies žmonių.

◀ **Džiaugsmas.** Persmelkiančios, stabilios laimės būseną. Eckhartas Tolle aprašo ją savo knygoje *The Power of Now* („Šios akimirkos jėga“). Šventųjų ir pažengusių dvasinių mokytojų lygmuo. Paprastas buvimas šalia šio lygmens žmonių priverčia jus jaustis nuostabiai. Šiame lygmenyje gyvenimui pilnai vadovauja intuicija ir sinchroniškumas (vienalaikiškumas). Daugiau nebereikia kelti tikslų ir kurti detaliųjų planų – jūsų sąmonės platumas leidžia jums veikti daug aukštesniu lygmeniu. Į šį lygmenį jus laikinai gali „įmesti“ artimas mirčiai patyrimas.

◀ **Ramybė.** Totali transcendencija. Hawkinsas skelbia, kad šį lygmenį pasiekia 1 žmogus iš 10-ies milijonų.

◀ **Nušvitimas.** Aukščiausias žmogiškosios sąmonės lygmuo, kuriame žmogiškumas susimaišo su dieviškumu. Neapsakomai retas. Krišnos, Budos ir Jėzaus lygmuo.

<...>

Paprastai kiekvieną savaitę mes „svyruojame“ tarp keleto lygmenų; galbūt pamatysite, kad didžiumą savo laiko praleidžiate 3–4 lygmenų spinduliu. Vienas iš būdų išsiaiškinti savo „natūralią“ būseną – pagalvoti, kaip elgiatės ištiktas streso. Jeigu suspaudžiame apelsiną – gauname apelsinų sultis, nes būtent jos yra šio vaisiaus viduje. Kas „išeina“ iš jūsų, kai išorinės aplinkybės jus suspaudžia? Ar tampa paranojiškas ir užsidarote (baimė)? Gal užimate gynybinę poziciją (puikybė)?

Aš, ištiktas streso, tampu hiperanalitiškas, tačiau neseniai patyriau stresinę situaciją, su kuria susidorojau pasitelkdamas daugiausia intuiciją. Tai man didelis pokytis ir tai man sako, kad artėju prie besąlygiškos meilės būsenos, nes esant šios būsenos intuicija yra veiksmingai pasiekiamą net ir ištikus stresui.

Viskas jūsų aplinkoje darys įtaką jūsų sąmonės lygmeniui. Televizija. Filmai. Knygos. Tinklalapiai. Žmonės. Vietos. Objektai. Maistas. Jeigu esate intelektualus lygmens, TV naujienų (jos daugiausia atstovauja baimės ir troškimo lygmenims) žiūrėjimas laikinai smukdys jūsų sąmonę. Jeigu esate kaltės lygmens – TV naujienos tuosyk jūsų sąmonę kils.

Perėjimas nuo vieno lygmens prie kito reikalauja milžininko kiekio energijos. Esu apie tai rašęs aptardamas kvantinį šuolį. Be sąmoningų pastangų ar kitų pagalbos jūs veikusiai tiesiog pasiliksite savo dabartinio lygmens tol, kol jūsų gyvenimo nepaveiks kokia nors išorinė jėga.

Atkreipkite dėmesį į natūralią lygmenų seką ir pagalvokite, kas nutiks, jeigu bandysite kilimo procesą pagreitinoti – eiti trumpiausiu keliu. Pamėginę pasiekti intelekto lygmenį būdami neįvaldę savidisciplinos (pasiryžimas) ar tikslų kėlimo (priėmimas), tapsite pernelyg chaotiškas (deorganizuoti) ir išsiblaškęs (nesusitelkęs), – tai trukdys jums naudotis visu savo intelekto pajėgumu. Jeigu stumsite save į meilės lygmenį neįvaldę intelekto, kentėsi-

mes, būdami žmonės, galime nuveikti, tai kils telėti savo individualios sąmonės lygį. Kai tai darome, visiems aplinkiniams skleidžiame aukštesnio lygmens sąmoningumą. Įsivaizduokite, koks nuostabus būtų pasaulis, jeigu mes visus galėtume pakylėti bent jau iki priėmimo lygmens. Pasak Hawkinso, 85 proc. žemės žmonių gyvena žemiau drąsos lygmens.

Kai kartkartėmis patiriate aukštesnius lygmenis, galite matyti, kur link turite judėti toliau. Vienas iš aiškumo momentų ištinka, kai suprantate, jog padėtis turi keistis. Tačiau kai pasineriate į žemesnius lygmenis, šią įžvalgą apgaubia migla.

Turime sąmoningai vis grąžinti save prie šaltinių, kurie gali mums padėti atlikti kitą šuolį. Kiekvienas žingsnis reikalauja skirtingo sprendimo. Prisimenu, kai dėjau pastangas nuo neutralumo pereiti prie pasiryžimo, beveik kiekvieną dieną klausiau audioįrašų apie laiko valdymą. Aš panardinau save į pasiryžimo lygmens žmonių sukurtą medžiagą ir

te nuo patiklumo ir galite atsidurti kokioje nors sektoje.

Pakilti net per vieną lygmenį yra nepaprastai sunku: dauguma žmonių to nepadaro per visą savo gyvenimą. Pakilimas net per vieną lygmenį gali pakeisti absoliučiai viską jūsų gyvenime. Štai kodėl mažai tikėtina, kad žmonės, kurių sąmonė žemesnio nei drąsos lygmens, pajudės pirmyn be išorinės pagalbos. Sąmoningai to imtis reikia drąsos: tenka nuolat lažintis su visa savo realybe dėl šanso tapti sąmoningesniam ir budresniam. Tačiau kai tik pasiekiate tą kitą lygmenį, visiškai aiškiai suprantate, kad tai buvo geros lažybos. Pavyzdžiui, kai pasiekiate drąsos lygmenį, visos jūsų praeities baimės ir apgaulinga puikybė jums atrodo kvailos. Kai pasiekiate priėmimo lygmenį (tikslų kėlimas ir pasiekimas), atsisigriežęs atgal į pasiryžimo lygmenį pamatote, kad buvote it rate bėganti voverė – geras bėgikas, bet nepasirinkęs krypties.

Manau, kad svarbiausias darbas, kurį

naudojasi šiuo šaltiniu, kol galiausiai proveržis įvyko. Tačiau knyga apie laiko valdymą mažai padės puikybės lygmens žmonėms: jie iš visų jėgų gindami atmes net pačią idėją. Laiko valdymas taip pat neturi prasmės ramybės lygmenį pasiekusiam. Tačiau jūs negalite pasiekti aukštesnių lygmenų pirma neįvaldę pamatinių. Jėzus buvo dailidė. Gandhi buvo teisininkas. Buda buvo princas. Mes visi turime nuo ko nors pradėti.

Pažiūrėkite į šią hierarchiją atviru protu ir įvertinkite, ar ji pasiūlė jums naujų įžvalgų, kurios galbūt galėtų padėti atlikti kitą šuolį savo gyvenime. Nė vienas iš lygmenų nėra teisingesnis ar neteisingesnis už kitą. Pasistenkite neleisti, kad jūsų ego prisirištų prie idėjos, jog jūsų sąmonė yra tam tikro lygmens, – žinoma, nebent jūsų dabartinis lygmuo – puikybė ☺.

www.stevepavlina.com,
išvertė **Lizeta LOZURAITYTĖ**
Nuotraukos – **Zitos Šliogerienės**

Vien galvojimas apie šio lygmens žmones gali pakelti jūsų sąmonės lygį.

Manau, kad šis modelis jums pasirodys vertas apmąstymo. Ne tik žmonės, bet ir objektus, įvykius bei išsitas visuomenes galima įvertinti pagal šiuos lygmenis. Pamatysite, kad kai kurios jūsų pačių gyvenimo dalys yra skirtingų lygmenų, tačiau sugebėsite nustatyti ir sau pagrindinį lygmenį. Galbūt esate neutralumo lygmens, bet vis dar priklausomas nuo rūkymo (troškimo lygmuo)... Tačiau rasite ir aukštesnių lygmenų savo gyvenime. Galite būti priėmimo lygmens, skaityti intelekto lygmens knygą ir jausti, kad ji jus labai įkvepia.

Pagalvokite, kas šiuo metu stipriausiai veikia jūsų gyvenimą. Kurie žmonės pakylėja jūsų sąmonę? Kurie ją smukdo?

Keturi zuikiai vienu šūviu

Būrys Šiaulių r. Drąsūčių mokyklos mokinių išsiruošė į Lietuvos sostinę. Kadangi važiuojame turėdami skirtingų tikslų, pasiekę Vilnių išsiskirstėme trimis kryptimis: akcijos „Darom mokykla 2013“ nugalėtojai pasuko į Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centro baigiamąjį renginį, projekto „Judėk. Bendrauk. Gyvenk“ dalyviai – į „UNO Park“ pramogas, o likusieji, besidomintys Vilniaus istorija ir architektūra, mokytojų lydimi vaikščiojo po sostinę.

„Darom mokykla 2013“ laureatų šventė

Pradėjus Lietuvoje vykdyti akciją „Darom“, prie jos prisijungė ir Drąsūčių mokykla. Taigi, jau keletą metų vykdydami šią akciją mes tvarkome ne tik mokyklos aplinką, bet ir kaimo teritorijoje esančias apleistas vietas. Visada savo darbą įamžindavome nuotraukose, tik iki šiol neturėjome progos tų nuotraukų parodyti kitiems. Apskritai, projektas „Darom mokykla 2013“ privertė mus į aplinkos tvarkymą pasižiūrėti šiek tiek kitaip. Iš anksto nusprendėme, kad dalyvausime dviejuose siūlomuose nuotraukų konkursuose: „Prieš ir Po“ ir „Netikėtas radinys“. Taigi tvarkydami kaimo teritoriją stengėmės, kad būtų kuo didesnis skirtumas tarp to, ką radome, ir vaizdo po tvarkymo. Mokinių grupės, kurios dirbo šalia mokyklos esančiame miškelyje, ypač stengėsi surasti ir nufotografuoti ką nors netikėto, išskirtinio. Taigi miškelyje, be popieriukų, stiklinių ir plastikinių butelių, radome ir visą kolekciją batų, drabužių, televizoriaus detalių. Netikėti radiniai padėjo mums sėkmingai dalyvauti nuotraukų konkurse, tapome laureatais.

Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centre baigiamajame projekto renginyje mūsų mokyklai buvo įteik-

tas padėkos raštas už aktyvią ekologinę ir pilietinę iniciatyvą projekte „Darom mokykla 2013“, piniginis prizas – 100 Lt vertės kuponas ir vaizdinė medžiaga.

Projekto „Judėk. Bendrauk. Gyvenk“ pramogos

Projekto „Judėk. Bendrauk. Gyvenk“ dalyviai

daugiau kaip dvi valandas linksminosi parko trasose. Iš pradžių išbandėme lengvesnes, paprastesnes trasas, vėliau vis sunkinome užduotis, rinkomės taką, kur reikia lipti aukščiau, žengti drąsesnius žingsnius. Projekto vadovės, specialioji pedagogė I. Labenskienė ir aš, mokytoja M. Puzarienė, pasidžiaugėme, kad mokyklos vaikai stiprūs ir drąsūs, kad jiems nepritrūksta jėgų atliekant net gana daug ištvermės reikalaujančias užduotis. Pačioms mokytojoms geriausias atlygis – vaikų šypsenos ir džiaugsmu degančios akys. Nespėję nultipti nuo paskutinės trasos jie jau klausinėjo, kada dar važiuosime į panašius nuotykių parkus. Mažesnieji baigę trasą pribėgdavo prisiglausti... Gal dėl to, kad džiaugėsi saugiai pasiekę tvirtą žemę, o gal iš dėkingumo...

Pasivaikščiojimas Vilniaus gatvelėmis

Lietuvos istorija besidomintys mokiniai kartu su lydinčiais mokytojais vaikščiojo po sostinę. Diena buvo graži, todėl pamatėme daug. Aplankėme Katedrą, Gedimino pilį, eidami Pilies gatve pasiekėme Rotušę ir Aušros vartus. Grožėjomės Šv. Onos bažnyčios gotikinėmis linijomis. Pažintį su Vilniumi baigėme Valdovų rūmų eksponatų apžiūra.

Kelionė į žvaigždes

Ekskursijos pabaigoje visos trys grupės susitiko ir paėmė į planetariumą. Visą dieną sportavus, vaikščiojus ir prikaupus daugybę išpūdžių buvo visai malonu ramiai pasėdėti tamsioje salėje ir pasiklausyti ramaus diktoriaus balso, pasakojančio apie mūsų gimtąją Saulės sistemą, kiekvieną jos planetą. Toli gražu ne visi spėjome sekti rodomas žvaigždes, bet vieną kitą Šiaurės pusrutulio žvaigždą padėdami susiradome.

Paklaidžioję po visatą rūko palydėti sugrįžome namo pavargę, bet pilni išpūdžių.

*Miglė PUZARIENĖ,
Šiaulių r. Drąsūčių mokyklos
lietuvių kalbos mokytoja*

■ 10 klasės mokinis Rinaldas Daujotas bando trasą.

Sondros Sinkvičienės nuotr.

Skambučių neįrėmintos pamokos

Pradėję naujuosius mokslo metus, Molėtų r. Giedraičių Antano Jaroševičiaus vidurinės mokyklos mokytojai nutarė dalį pamokų vesti ne kabinetuose, o netradicinėse aplinkose. Pamokos jau vyko bažnyčioje, Dubingių piliavietėje, Pašilių miške.

Vieną spalio dieną 8–10 klasių mokiniai su geografijos, matematikos, etikos, tikybos ir lietuvių kalbos mokytojais išsirengė į Piliakiemio kaimą, garsėjantį savo senųjų tradicijų puoselėjimu bei išpūdingomis vietovėmis. Mokiniais buvo skiriamos įvairios veiklos bei užduotys: kol aštunta klasė klausėsi mokytojos pasakojimo apie Kryžių kalnelio atsiradimą, dešimtokai lankėsi kaimo muziejuje, kurio savininkė Irena Zarembaitė-Oršauskienė pasidžiaugė sukauptais „lobiais“: ornamentuotomis skryniomis, verpimo rateliais ir kitais įvairiais senoviniais namų apyvokos reikmenimis bei nuotraukomis. Tuo metu devintos klasės mokiniai gilino istorijos žinias prie Sukilėlių ažuolo, ant kurio šakų 1863 metais buvo kariami sukilėliai. Čia mokiniai aptarė ne tik socialinį bei tautinį, bet ir religinį sukilimo aspektą.

Po valandėlės aštuntokai, jau pasiskirstę grupėmis, matavo kalno aukštį bei šlaito ilgį, o pavargę po skaičiavimų, susėdę ant kalnelio viršūnės, rašė miniatiūras „Žvilgsnis nuo Kryžių kalnelio“. Tuo metu vietoje nenustygstantys dešimtokai jau traukė link valstybės saugomo piliakalnio, ant kurio, manoma, kadaise stovėjusi didikų Giedraičių pilis. Nuo Piliakalnio atsiveria išpūdinga Giedraičių miestelio bei Kiementos ežero panorama, o į rytų pusę driekiasi ledynų suformuota kalnų grandinė.

Auksaspalvio rudens vaizdai vertė vaikus traukti iš dėklų fotoaparatus ir gaudyti akimirkas, kurios vėliau atgims piešiniuose dailės pamokų metu. Taip darbui beveik darba, prabėgo visos penktadienio pamokos, neįrėmintos skambučių, bet praturtinusios vaikus savo krašto istorijos, geografijos, dorinio ugdymo ir kitų dalykų žiniomis.

*Vilma PUTNIENĖ,
Molėtų r. Giedraičių
Antano Jaroševičiaus vidurinės mokyklos
lietuvių kalbos mokytoja*

Netradicinė pradžia

Vilniaus Naujininkų mokyklos mokytojos šiemet ėmėsi drąsios idėjos – mokslo metus pradėti ne klasėse. Mokymasis gamtoje nėra naujovė – nemažai pasaulio mokyklų ar darželių veikia miške, taip norint pagerinti vaiko adaptaciją, suteikti mokiniams aktyvaus mokymosi aplinką.

„Pamokos miške – tai ištis ypatingas būdas pritaikyti visas savo sukaupias žinias gamtoje, realiame gyvenime. Tokios pamokos paprastai būna integruotos. Svarbiausias mūsų tikslas buvo pakartoti viską, ko išmokome pirmoje klasėje. Tačiau tai norėjosi padaryti įdomiau, kad vaikai susidomėtų ir lengvai įsijungtų į veiklą, taip pat kad būtų sutvirtinti mūsų draugystės tiltai.

Kaip pavyko skaičiuoti ir rašyti miške, be sąsiuvinėlių ir vadovėlių? Labai paprastai. Rašėme ant žemės, pasinaudodami gilėmis, gėlėmis ir įvairiausiais šapeliais. Dėlioje skaičius, kūrėme uždavinius, skaitėme paliktus Girinuko laiškus, rašėme jam, ieškojome įvairiausių lobių, netikėtumų“, – pasakoja antros klasės mokytoja Jolanta Kuzmickienė.

„Ar po savaitės mokymosi miške nebuvu sunku grįžti prie įprastinės mokyklos dienotvarkės? Sakytum, atvirkščiai. Būvimas miške sustiprino mūsų komandą, įsitvirtino taisyklės: vaikai suprato, kodėl jų reikia laikyti, kodėl esame komanda. Atsirado kitas atliekamo darbo supratimas: dirbome be skambučių, kitu laiku; vaikų būdavo neįmanoma prisikviesti kitai veiklai, kol jie būda-

vo nebaigę savo darbo. Visą planavome. Pavyzdžiui, gaminant aitvarą reikėjo apskaičiuoti jo dydį, jį papuošti, rašyti laiškus, dainuoti dainas, – kad vėjas pasirodytų ir neštų jį į dangų. Gabesnieji vaikai mokėsi apskaičiuoti miško plotą, perimetrą, o Girinukas mums palikdavo visokių užkoduotų uždavinių, susijusių su pasaulio gelbėjimu. Tokioje erdvėje susijungia visa, ko moko mus gyvenimas, šeima ir, žinoma, mokykla“, – dalijasi muzikos mokytoja Eglė Grigalaitytė.

„Miške vaikai ne tik mokėsi pagrindinių dalykų, bet ir buvo ugdomi jų socialiniai įgūdžiai: komandinio bei grupinio darbo, taisyklių kūrimo bei jų laikymosi, gamtos saugojimo ir gamtos teikiamų gėrybių panaudojimo. Taip pat buvo lavinama vaikų fantazija bei atsivėrė erdvė kūrybiškumui ugdyti. Mokymasis gamtoje iš esmės parodė vaikams kitokių laisvalaikio praleidimo būdų, kitokios gyvenimo kokybės galimybę“, – projektu džiaugiasi Naujininkų mokyklos socialinė pedagogė Kristina Beinorienė.

Pedagogių patirtį užrašė K. Kinaš.

Paroda „Moderni mokykla 2013“ kviečia išmėginti naujoves ir dalytis patirtimi

Dėmesys lituanistikai

Renginyje didelis dėmesys skiriamas lietuvių kalbai. Lietuvių kalbos instituto Lituanistikos židinys pakvies į seminarą „Lietuvių kalbos puoselėjimo tradicijos“, o kalbininkė dr. Rita Miliūnaitė nagrinės temą „Raštingumo problema: rašybos mokymasis kompiuteriniais žaidimais“. Kalbininkė prof. habil. dr. Danguolė Mikulėnienė skaitys paskaitą „Tarmė ir tarmiškumas: vertė ir savivertė“. Apie tarmių svarbą seminare „Tarmės informacinėse technologijose“ kalbės ir dr. Violeta Meiliūnaitė.

Fizinių mokslų daktarė Valentina Dagienė nagrinės, kokios patirties Lietuvos mokyklos galėtų pasisemti iš sėkmingo Suomijos pavyzdžio, ir skaitys paskaitą „Ar galime pasimokyti iš Suomijos mokyklų sėkmės?“

Besidominčius elektronika ir technologijomis sukvies seminaras apie robotiką „Vaikai kuria ateitį technologijoms: elektronikos programavimas, trimatis projektavimas, robotai“.

Renginio metu bus pristatytas IT konkursas „Bebras“, matematikos programa „Geogebra“ bei mokslo projektas „Mascil“. Renginyje naujausią techniką ir kanceliarijos produktus demonstruos 3M, „Antalis“, „Esselte“, „Fujifilm“, HP, „Microsoft“, „Prestigio“, „Savex“, „TK-Team“ ir kt.

Koncentruota informacija

Renginio organizatoriai – raštinės reikmenų įmonė „Biuro pasaulis“ ir naujausia bei viena moderniausių šalyje Balsių pagrindinė mokykla.

„Mūsų gyvenimo tempas labai skubus, todėl ne visi mokytojai spėja sekti jiems aktualias naujienas. Parodoje įvairių sričių ekspertai koncentruotai pateiks pedagogams naudingos informacijos, pristatys technikos bei kanceliarijos naujoves, kurios leidžia pamokas vesti moderniai, o taip pat kviesime renginio dalyvius pasidalyti patirtimi. Planuojame, kad paroda apie mokykloms skirtas naujausias technologijas ir

Spalio 28–29 d. pirmą kartą Lietuvoje organizuojama paroda „Moderni mokykla“. Jos metu rengiamas seminarų ciklas pedagogams aktualiomis temomis, pristatomos mokymo procesą palengvinančios technologinės ir technikos naujovės. Vilniuje, Balsių pagrindinėje mokykloje, vyksiančiame renginyje bus surengta daugiau kaip 30 seminarų.

Pedagogai įgis žinių apie naujausias technikos ir kanceliarijos inovacijas, ergonomišką darbo vietą, teisiškai saugią mokyklą ir saugias keliones, mokysis kurti skulptūras iš druskos ir t. t.

■ Pirmoji paroda „Moderni mokykla 2013“ vyks Balsių mokykloje – tai pirmoji po Nepriklausomybės atkūrimo šalyje pastatyta mokykla, garsėjanti savo modernumu.

įrangą taps kasmetinė“, – sako „Biuro pasaulio“ generalinis direktorius Artūras Tuminas.

Renginio vieta pasirinkta neatsitiktinai: Balsių mokykla – pirmoji po Nepriklausomybės atkūrimo šalyje pastatyta mokykla. Joje didelis dėmesys skiriamas informacinėms technologijoms. Pasak Balsių pagrindinės mokyklos direktorės pavaduotojos Lauros Stepanauskienės, modernia mokykla norinti besivadinti mokymo įstaiga privalo atitikti daug reikalavimų.

„Modernioje mokykloje vaikai gerai jaučiasi, į ją smagu ateiti. Tokioje mokykloje mokytojai bendradarbiauja, domisi naujovėmis, mokosi vieni iš kitų, dalijasi lyderyste, atsakomybe, joje vyksta savanoriška veikla. Moderni mokykla – tai atvira aplinka, kurioje bendruomenė jaučiasi saugiai, kurioje malonu būti, joje yra šiuolaikinės priemonės tobulėti – kom-

piuteriai, projektoriai, televizoriai ir kt.“, – sąvoką aiškina L. Stepanauskienė.

Anot direktorės pavaduotojos, galėdami naudotis modernia technika moksleiviai gali sparčiau tobulėti, lengviau atskleisti kūrybiškumą.

„Panaudodami vaizdinę medžiagą moksleiviai patys rengia ir pristato projektus, kuria filmus, fotografuoja, medžiagą tvarko kompiuterinėmis programomis. Jie taip pat patys administruoja Balsių mokyklos paskyrą puslapyje „Facebook“ bei ima interviu ir kuria reportažus apie mokyklą, kurie rodomi mokyklos fojė esančiame televizoriuje“, – pasakoja L. Stepanauskienė.

IT naudoja kasdien

Anot L. Stepanauskienės, Balsių pagrindinėje mokykloje modernios technologijos naudoja kasdien: kompiuteriai ir projektoriai pamokų metu (kai kurios pamokos vyksta naudojantis „Skype“ programa), dalį namų darbų moksleiviai atlieka internetu, informaciją mokytojai kasdien talpina debesyse, o vaikų pažymius ir pasiekimus tėvai mato el. dienyne.

„Mokinių tėvai turi galimybę užsisakyti paslaugą – gauti SMS apie vaikų lankomumą. Mokytojai el. dienyne įrašius, kad moksleivis nepasirodė pamokoje, jo tėvams iš karto gali būti nusiųsta žinutė“, – sako L. Stepanauskienė.

Direktorės pavaduotojos teigimu, Balsių pagrindinės mokyklos mokytojai nuolat domisi naujovėmis ir jas noriai naudoja pamokose. Pedagogai apie naujoves sužino vieni iš kitų, iš mokinių, skaitydami straipsnius internete, įvairiuose seminaruose bei panašiuose specializuotuose renginiuose.

Paroda „Moderni mokykla 2013“ vyks Balsių pagrindinėje mokykloje (Bubilo g. 8, Vilnius). Norintieji apsilankyti renginio seminaruose ir parodoje kviečiami užpildyti registracijos formą puslapyje www.modernimokykla.lt. Šioje interneto svetainėje pateikiama išsami renginio dienotvarkė ir papildoma informacija.

Užs. 489

☞ KOLEGA – KOLEGAI

Tarmių pynė Šiaulių V.Kudirkos progimnazijoje

■ Progimnazijos pradinukai pasakojo vieni kitiems apie tarmes, bandė tarmiškai dainuoti bei kalbėti, pasaką suvaidino...

Šiaulių Vinco Kudirkos progimnazijos pradinukai su savo mokytojais surengė tarmių šventę „Auskim tarmių pynę“. Renginyje dalyvavo visi 1–4 klasių mokiniai. Susipažinę su lietuvių kalbos tarmėmis, mokiniai stebėjo filmuką, kuriame visų gerai pažįstamas žiniuo- nis Gustavas pasakojo, kaip kažkada gyveno žemaičiai, aukštaičiai, suvalkiečiai, dzūkai, kokius trobesius rentė, kokiais daiktais naudojosi, kaip mergaitės gėlių darželius tvarkė, kaip svečius sutiko. Mokytojos V.Linkevičienės trečiokai dėliojo įvairias dėliones: lipdė Lietuvą iš atskirų regionų, „rengė“ įvairių tarmių atstovus tautiniais drabužiais. Pirmokai (mokyt. E.Čebatorienė),

tienės antrokai. Ypač smagiai visus nuteikė trečiokų (mokyt. V.Dubickienė) suvaidinta pasaka „Kaip žmogus mešką rakšt ištraukė“. Skambėjo Pakruojos šnektą, kurią norint suprasti, reikėjo gerai galvą pasukti.

Viktorinoje mokiniai spėjo, kokia tarme dainuojama, kalbama, menamos mįslės, sakomos patarlės.

Visos šventės metu mokytojos ragino neužmiršti tarmių, kalbėti patiems ir skatinti taip daryti savo draugus.

Rita SAMOŠKIENĖ,

Šiaulių Vinco Kudirkos progimnazijos mokytoja

„Gondingos paslaptys“ prie Varkalių piliakalnių

Plungės r. Nausodžio pagrindinės mokyklos mokiniai, puoselėdami ilgametę tradiciją, saulėtą spalio dieną išsirušė į netoliese esančius Varkalių piliakalnius. Ten vyko netradicinė pamoka „Gondingos paslaptys“, kurioje mokiniai tobulino istorijos, biologijos, žmogaus saugos, technologijų, menų ir etninės kultūros žinias, pritaikė jas praktinėje veikloje. Šiuo renginiu siekta dar kartą prisiminti Gondingos vardo paminėjimo rašytiniuose šaltiniuose 760-ąją sukaktį ir mūsų gimtosios vietos istoriją.

Varkalių piliakalniai tradiciniam žygiui pasirinkti neatsitiktinai – ši vieta kartu su Gondinga kadaise sudarė vieningo gynimosi sistemą. Kaip tik čia XIX a. pabaigoje kunigaikštis M.Oginskis baigiantis rugsėjui rengdavo savo garsiąsias vardines – Mykolines, jų metu teko groti ir jaunam M.K.Čiurlioniui.

Į naujai sutvarkytas ir poilsio reikmėms pritaikytas Varkalių piliakalnių prieigas susirinko XIII a. pasiuntiniai – tokia buvo išankstinė istorijos užduotis kiekvienai klasei – pavaizduoti atitinkamos to laikmečio tautos atstovus. Tad piliakalnių papėdėje skambėjo baltų genčių – kuršių, žemaičių, lietuvių dainos ir žaidimai, iš toliau atvykusių svečių – vikingų, Vakarų Europos pirklių ir net ši kartą itin draugiškai nusiteikusių kryžiuočių prisistatymai. Gražią programėlę parodė ir mokyklos mažiausieji – pradinukai, vaizdavę vie-

tinus varkališkius. Įspūdingai susirinkusius pasveikino ir savo gimtą žemę saugoti prisaikdino Varkalių piliakalnių Žynys – mokytojas V.Šleinius.

Turiningos veiklos užteko visiems – vyko šauniausios merginos ir taikliausio šaulio konkursai. Vaikiniai demonstravo pačių pasigamintus kardus, kirvius ir lankus. Kiti ruošė sveiko maisto stalus ir kartu su mokyklos medicinos darbuotoja N.Gedrimiene mokėsi suteikti pirmąją pagalbą ištikus bėdai gamtoje.

Vertintojai – mokyklos direktorius E.Sausdravas, jo pavaduotoja R.Stonkienė ir socialinė pedagogė I.Bagužienė rinko šauniausią klasę, geriausius istorinius kostiumus.

Po rungčių visi rinkosi prie laužo, kur mokytojai, vadovaujami lietuvių kalbos mokytojos L.Rojutės, virė ypatingą, nepaprasto skonio (tai pažymėjo kiekvienas) žirnių košę. O galimybę pasivaišinti sveiku maistu ir pradžiuginti visus nugalėtojus prizais suteikė mokykloje vykdomo sveikatingumo projekto „Už jauną širdį be kvaišalų“ lėšos (projekto vadovė I.Bagužienė).

Įdomia pamoka nuostabioje rudens gamtoje liko patenkinti visi – mokytojai ir mokiniai, bet didžiausią džiaugsmą patyrė penktokai – jie pripažinti pačiais šauniausiais.

Renginio organizatorė
Diana GENDVILIENĖ

Apie įžymius Rokiškio krašto žmones

■ Gimnazijos bibliotekos vedėja Reda Kiselytė dėkoja Petruui Blaževičiui už įdomią pažintinę pamoką.

to gimnazijos „Romuvos“ padalinio bibliotekos vedėja **Reda Kiselytė**. Informacijos autorė praneša, jog minėtoje ugdymo įstaigoje viešėjo ir netradicinę pamoką „Rokiškio krašto įžymūs žmonės“ gimnazistams skaitykloje vedė rajono savivaldybės administracijos Kultūros, turizmo ir ryšių su užsienio šalimis skyriaus vedėjas Petras Blaževičius. „Svečias pateikė gimnazistams užduotį išvardyti įžymias Rokiškio krašto šeimas, įžymius vyrus, įžymias moteris... Gimnazistai prisiminė Rokiškio grafų Tyzenhauzų, Pšezdzieckių šeimas. Praeitį siejo su dabartimi. Ugdytiniai vardijo ir šių dienų žinomas verslininko Trumpos, pedagogų Laužadžių šeimas, minėjo įžymių Rokiškio krašto poetų, rašytojų, visuomenės veikėjų pavardes. Svečias pateikė ir naujos informacijos apie įžymybes“, – pasakoja bibliotekos vedėja.

Gimnazijos biblioteka garsėja unikalia autografuotų leidinių kolekcija. P.Blaževičius padovanojo jai šūsnį savo leidinių su paties autoriaus autografais.

„Rokiškio krašto žemė garsi istorine praeitimi. O kas suskaičiuos, kiek šio krašto įžymių žmonių išsibarstę po visą pasaulį? Vis atverčiami nauji krašto istorijos puslapiai, surandama naujų asmenybių, kurios garsina mūsų kraštą“, – rašo „Dialogui“ Rokiškio Juozo Tumo-Vaižgan-

Bendradarbiavimas, kuris lemia saugumą

Butrimonyse, vienintelėje Lietuvoje trikampėje miestelio aikštėje, įvyko Policijos ir visuomenės diena – tradicinis Alytaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato (AAVPK) renginys, skirtas glaudesniai policijos ir visuomenės narių bendradarbiavimui skatinti. Renginyje aktyviai dalyvavo ir Butrimonių gimnazijos bendruomenė.

AAVPK Prevencijos poskyrio specialistai susirinkusiems renginio dalyviams trumpai pristatė komisariato veiklą, padalino prevencinių lankstinukų. Veikė įvairios ekspozicijos: informacinis prevencinės metodikos kam-

pelis, kuriame visi pageidaujantys galėjo gauti nemokamą policijos pareigūno konsultaciją teisėsaugos klausimais, demonstruota policijos amunicija, ekspertų automobilis, kuriame kiekvienas galėjo pasidaryti savo pirštų antspaudus, vyko prevencinis gyventojų daiktų žymėjimas. Mobilijų pajėgų vyrai ne tik pademonstravo policininko amuniciją, leido visiems panorusiesiems ją palaikyti rankose, bet ir išsamiai papasakojo, kaip vyksta renginių metu kelių masinių riaušių malšinimas ir t. t. VI „Alytaus regiono keliai“ saugaus eismo ir kelių priežiūros inžinierius D.Platūkis išdalijo galybę kalendoriukų, atšvaitų, šviesą atspindinčių liemenių ir sportinių krepšelių. Mažiausieji dovanų gavo pagal specialų užsakymą pagamintas dėlionės eismo saugumo tematika, ryškiaspalves metodines knygeles „Saugokime vieni kitus kelyje“. Į prevencinį renginį susirinkę butrimoniškiai ir svečiai galėjo išbandyti kelininkų atvežtus saugos diržų efektyvumo ir automobilio apsiver-timo imitavimo įrenginius.

Butrimoniškiai kalbėjo, kad veikliausiai ne šiaip sau šis renginys organizuojamas jų miestelyje: Butrimonių seniūnija 2012 metais AAVPK organizuotame konkurse „Saugiausia seniūnija“ pripažinta nugalėtoja.

Ramutė JABLONSKIENĖ,
Alytaus r. Butrimonių gimnazijos
socialinė pedagogė

■ AAVPK Viešosios tvarkos skyriaus patrulių kuopos mobiliojo būrio pareigūnai Artūras Jevdokūninas (dešinėje) ir Dalius Jankauskas jaunesiems renginio dalyviams pristato policijos amuniciją.

Sveikatingumo diena Žemaičių Kalvarijoje

Visą dieną Plungės r. Žemaičių Kalvarijos vidurinėje mokykloje netilo pradinukų klegesys, liejosi emocijos, aidėjo juokas – vyko 1–4 klasių sveikatingumo diena – projektas „Aukime sveiki“, – praneša „Dialogui“ **Jurgis Mankauskas**. „Šiaip jau renginys buvo gana rimtas, tik apie rimtus dalykus pradinukai kalbėjo paprasta, bendraamžiams suprantama kalba. Daktarės Musės kabinete vyko konferencija sveikatos stiprinimo klausimais. Pirmokai dalijo patarimus apie vitaminų naudą, antrojai pasakojo, kaip saugoti dantukus, trečiokai kvietė nepamiršti prausti ir kuo dažniau plauti rankas, ketvirtokai visus ragino sportuoti, judėti. Po rimtų kalbų ir pamokančių patarimų vyko estafetinių varžybos. Į sveikatingumo renginį atvyko svečių, kurie taip pat skaitė pranešimus“, – pasakoja informacijos autorius.

Renginį organizavo pradinė klasių mokytojos Dalia Raustienė ir Alma Mikalauskienė.

Dviračių aikštelės atidarymas Svalioje

Pasvalio Svalios pagrindinės mokyklos mokytoja Dalia Kruopienė ėmėsi iniciatyvos – ir minėta ugdymo įstaiga turi dviračių aikštelę!

Atidarant dviračių aikštelę juostą perkirpo mokyklos direktorė **Aleksandra Tribulskienė** ir direktorės pavaduotojas ūkio reikalams **Dainius Mažukna**.

Pasirašė sutartį su universitetu

Kretingos Jurgio Pabrėžos universitetinės gimnazijos mokinių parlamento veiklos koordinatorė **Ramunė Masiokienė** „Dialogui“ parašė apie didelio gimnazijos bendruomenės būrio viešnagę Vilniuje. Kelionės tikslas buvo pasirašyti bendradarbiavimo sutartį su Mykolo Romerio universitetu (MRU) ir sudalyvauti LNK televizijos laidoje „Yra kaip yra“.

Bendradarbiavimo sutartimi siekiama plėtoti MRU ir Kretingos Jurgio Pabrėžos universitetinės gimnazijos ryšius, skatinti bendradarbiavimą profesinio informavimo ir orientavimo, kultūros ir sporto, kvalifikacijos kėlimo srityse bei užtikrinti universiteto dėstytojų ir studentų galimybes atlikti mokslinius ir praktinius tyrimus gimnazijoje. Vadovaujantis sutartimi, MRU dėstytojai galės dalyvauti gimnazijos ugdymo procese, o gimnazija – universiteto renginiuose. Taip pat gimnazijos bendruomenei bus teikiama informacija apie universitetinių studijų galimybes, skatinamas bendrų tarptautinių ir nacionalinių projektų rengimas ir vykdymas. Mokiniais ir mokytojais bus sudarytos sąlygos naudotis MRU biblioteka, o universiteto jaunimo akademijos įtraukiamos į gimnazijos bendruomenės veiklą. Be to, mokiniai galės dalyvauti kai kuriose paskaitose svečio teisėmis.

Sutartį pasirašė MRU universiteto plėtros prorektorius dr. Stasys Vaitkevičius ir Kretingos Jurgio Pabrėžos universitetinės gimnazijos direktorė Biruta Mikienė.

Į... televiziją!

Grupė Pranciškonų gimnazijos (Kretinga) moksleivių lankėsi Vilniuje. Į sostinę kretingiškiai atvyko dalyvauti laidos „Yra kaip yra“ filmavime, susipažinti su LNK televizijos užkulisiais – pamatyti jos darbuotojų (operatorių, režisierių, grimuotojų, montuotojų...) darbą iš arti.

„Didžioji LNK studija, kurioje daug filmuojama, iš tiesų nėra tokia didelė, kaip atrodo mūsų ekranuose. Realybėje ir laidos dekoracijos ne tokios puošnios, ir laidos dalyviai paprastesni. Stebėdami laidos filmavimą, mokėmės diskusijos meno, pakantumo kitaip mąstančiam. Laidos vedėja Asta Stašaitytė-Masalskienė žavėjo ne tik savo įvaizdžiu, bet ir profesionalumu. Lankydamiesi LNK supratome, kiek daug žmonių dirba, kol televizijos laidos pasiekia mūsų namus. Kadangi filmavimas užtruko neilgai, aplankėme seniausią Rytų Europoje Vilniaus universitetą, Filologijos fakultetą...“ – išpūdžiais dalijasi gimnazijos jaunųjų žurnalistų būrelio narė **Julija Jonušaitė**.

Ilgagalviai

Paslaptingas radinys Meksikoje

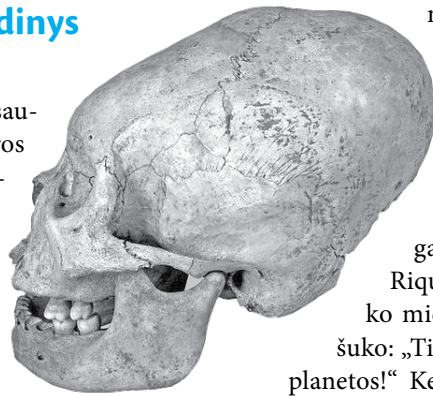
Šių metų pradžioje pasaulio informacinės agentūros paskelbė sensacingą naujieną: Meksikos vakaruose, Sonoros valstijoje netoli Onavaso kaimo, archeologai rado keistas ne mažiau kaip tūkstančio metų senumo kapines. Bendrame kape palaidoti palaikai 25 būtybių, „apskritai panašių į žmones“. Bet pusės iš jų kaukolės nenormaliai ilgos. Lygiai tokios, kaip garsiojo filmo „Svetimas“ (rež. Ridley Scott) ateivių iš kitų planetų. Mokslininkai tikina: nei jie, nei jų kolegos anksčiau nieko panašaus pagal masiškumą teritorijose, besidriekiančiose nuo Meksikos iki Hondūro, nebuvo aptikę.

Iš kur atsirado šie mutantai apleistame kapinyne, priklausiusiame pimos genties indėnams? Mokslinio tiriamojo projekto direktorė Cristina Garcia Moreno iškelia asmeninę hipotezę: „Greičiausiai senovinėse indėnų gentyse kaukolės buvo deformuojamos tam, kad būtų galima atskirti aukštesnės kilmės narius nuo žemesniųjų.“

Bet ši mintis be atsakymo palieka daugybę svarbių klausimų. Pirmia, neaišku, kam gi reikėjo „tempti“ kaukoles, kad vadas būtų atskirtas nuo tarno, jeigu visi galiausiai palaidoti viename kapinyne? Antra, mokslininkai nerado paaiškinimo, kodėl vienas kaukoles puošė papuošalai, o kitų ne ir kodėl tarp 25 skeletų tik vienas moteriškas. Trečia, nežinoma, kodėl kai kuriems „ilgalalviams“ buvo specialiai pažėsti dantys. Analizė parodė, kad ši egzekucija buvo padaryta dar gyviems esant, beje, paauglystės amžiuje.

■ „Tikras ateivis iš kitos planetos!“ – pamatęs radinius sušuko antropologas R.D.Riquelme iš Peru Kusko miesto muziejaus.

miesto, esančio netoli visame pasaulyje garsių paslaptingųjų Nasuko piešinių.

Pamatęs radinius, antropologas Renato Davila Riquelme iš Peru Kusko miesto muziejaus sušuko: „Tikras ateivis iš kitos planetos!“ Keistasis žmogus išties panašus į ateivį iš siaubo filmo.

Galvos dydis nuo pasmakrės iki viršugalvio – 50 cm. Liemens ir kojų ilgis – maždaug toks pats. Akiduobės kur kas platesnės negu paprastų žmonių. Dantys – kaip suaugusio asmens, o kaukolė – su dar nesuaugusiais, tarsi naujagimio – kaulais. Ir svarbiausia – kaip meksikiečių, taip ir perujiečių radinių kaukolės stipriai ištemptos atgal. „Didžiagalviai“ nebūdingi nė vienai etninei grupei, gyvenančiai mūsų planetoje“, – tikina Riquelme.

Beje, panašios kaukolės – ne tokia jau didelė retenybė Pietų ir Centrinėje Amerikoje. Vienu metu medžiagą apie senovės civilizacijas rinkęs amerikiečių tyrinėtojas Robertas Connolly keliaudamas po visą pasaulį jų nufotografavo nemažai. Kaukolėms buvo būdingos skirtingos deformacijos: ištemptos, kurių smegenų tūris – didesnis nei 300 kubinių centimetrų, apskritos, kažkokių sudėtingų formų... 1995 metais Connolly paskelbė savo tyrimų rezultatus, įrašytus į atskirą kompaktinį diską. Darbas pavadintas „Senovės išminties beiškant“.

Šią temą gvildena ir kitų šalių tyrinėtojai: viena iš jų keliamų versijų – „ilgalalvių“ kilmė iš kitų planetų.

Mokslas tuo tarpu kalba apie nesveikus žmones, kenčiančius nuo sunkių paveldėtų mutacijų, taip pat apie aukas operacijų, kurių metu galvos buvo apdorotos mechanškai. Mokslininkai netgi nurodo tokių operacijų priežastis: be siekio išskirti aukštuomenę (tai jau minėta), nurodomas troškimas padaryti kaukolę „gražesnę“ arba, atvirkščiai, įvairyti baimės priešui.

Senjojo Pasaulio kaukolės

Žinoma, jog pirmosios deformuotos kaukolės buvo rastos Peru ir aprašytos XIX amžiaus pradžioje. Europiečių mokslininkai iškart jas priskyrė Naujojo Pasaulio keistenybėms.

Tačiau 1820 metais kaukolė su dirbtinės deformacijos pėdsakais netikėtai aptikta Austrijoje. Ji pateko į vieno grafo

rankas: šis išsiuntė jos kopijas į įvairius Europos muziejus su užrašu „Avaro kaukolė“. Pretekstu tam pasitarnavo ta aplinkybė, kad kaukolė buvo rasta greta avarų tautybės žmonėms būdingų daiktų.

Kurį laiką buvo laikomasi nuomonės, jog ši kaukolė iš Peru į Senąjį Pasaulį pateko atsitiktinai. Tačiau 1846 metais analogiš-

■ Kai kurių Centrinės Afrikos šalių gyventojai „bokšto“ pavidalo galvą laiko labai gražia ir šis grožio kanonas gajus iki mūsų dienų.

ka kaukolė buvo rasta akmenų skaldykloje netoli Vienos. Po septynerių metų abu radiniai aprašyti kaip „avarų kaukolės“.

Vėliau Vakarų Europoje rastos naujos dirbtinai deformuotos kaukolės buvo priskiriamos tai saracėnams, tai hunams, tai helvetams, tai dar kurioms nors iš barbarų genčių.

Tokių kaukolių buvo randama ir Rusijoje. Tačiau kas, kada ir kur jas rado, lieka paslaptimi. Tik žinoma, kad jos atsirado Kerčės archeologijos muziejuje netrukus po jo atidarymo 1826 metais. Visą gyvenimą archeologija domėjėsi Kerčės mokslininkas Pavelas Debrukas jas priskyrė Hipokrato aprašyti senovinei makrokefalų (sen. gr. „didžiagalvių“) genčiai.

1867 metais netoli Dono žiočių rastos dvi dirbtinai deformuotos kaukolės ir dar viena – 1880 m. ant Volgos kranto netoli Samaros. Teisingas šių trijų radinių datavimas leido garsiam etnografui ir antropologui Dmitrijui Anučinui išsakyti nuomonę dėl galimos kaukolių deformavimo tradicijos paplitimo iš Pavolgio stepių į Europą. Ateityje ši versija pasitvirtino.

Mokslas sako štai ką...

Šiuo metu panašių radinių skaičiuojama dešimtimis, jei ne šimtais, todėl akademiniis mokslas apie deformuotas kaukoles turi susiformavusią nuomonę. Esama pagrindo manyti, kad kaukolių deformacija užsiiminėjo dar neandertaliečiai. Bet kuriuo atveju yra aprašyta 50 tūkst. metų senumo neandertaliečio kaukolė, rasta Irako Kurdistanio Šanidaro urve. Tiesa, dalis mokslininkų šį atvejį laiko atsitiktiniu.

Pirmuoju tikru dirbtinio kaukolės deformavimo atveju mokslininkai laiko radinį iš neolito laikų kapinyne, esančio Australijoje, Naujojo Pietų Velso valstijoje. Kaukolės amžius – 13 tūkst. metų. Vėliau dirbtinė deformacija plačiai paplito rytinėje Viduržemio jūros pakrantėje. Čia se-

niausios dirbtinai deformuotos kaukolės priskiriamos neolito ir geležies amžiui. Libano, Kipro ir Kretos teritorijose rastos tokios kaukolės datuojamos VII–II tūkstantmečiu iki mūsų eros ir yra tik moteriškos. Manoma, jog čia deformacija buvo motinos deivės Astartės kulto dalis (ši deivė simbolizavo motinystę ir vaisingumą).

Laikui bėgant, šis įprotis prigijo senovės Egipte. Deivės Astartės kultas ten paplito XVIII faraonų dinastijos laikais (1550–1292 metais iki mūsų eros). Pailgintą galvą turėjo, pavyzdžiui, faraonas Echnatonas, jo žmona Nefertitė ir dukterys.

Vidurinės Azijos kryptimi keistasis įprotis plito maždaug V–III amžiuje prieš mūsų erą. Jį perdavinėjo karingosios sarmatų gentys – tos pačios, kurios yra tapatinamos su amazonėmis. Erų sandūros laikų sarmatų kapuose buvo rasta 35,7 proc. dirbtinai deformuotų kaukolių, o vėlyvesniame sarmatų kapinyne (II–IV a.) – jau 88 proc. Tai leidžia laikyti dirbtinę deformaciją vienu ryškiausių ir svarbiausių Pavolgio sarmatams būdingų požymių.

Sarmatai judėjo į vakarus. Kur tik jie nepasirodydavo Didžiojo tautų kraustymosi epochoje, visur įvairydavo priešams baimės savo keistos formos galvomis! Keletą kartų sarmatai buvo nusėdę Europoje, bandydami įkurti savo valstybę, kovodami tai romėnų pusėje, tai prieš juos. Pagaliau sarmatai kartu su vandalais persikraustė į Afriką, kur šių dienų Tuniso teritorijoje įkūrė savo karalystę. 533–534 metais ją sutriuškino įsiveržusi bizantiečių armija.

Vėlyviausios deformuotos europinės kaukolės rastos Lenkijoje ir Prancūzijoje, jos datuojamos XI–XIII amžiais. Palyginti neseniai šitas įprotis buvo paplitęs tarp turkmėnų. Kai kurių Centrinės Afrikos šalių gyventojai „bokšto“ pavidalo galvą laiko labai gražia. Ir šis grožio kanonas gajus iki mūsų dienų.

Parengė Dana DOVYDAITYTĖ

Precedentai

Reikia pasakyti, kad tokio pobūdžio radinys Vakarų pusrutulyje jau antrasis per pastarąjį laiką. 2011 metų lapkritį Peru buvo aptikti mumifikuoti panašios į žmogų būtybės palaikai – taip pat su milžiniška galva. Rasti jie buvo prie Andahuaililo

Kamštelių vjus Mažeikių „Bitutėje“

Patraukė idėja, tikslai ir galimybės

Šių metų vasaros pradžioje Mažeikių lopšelio-darželio „Bitutė“ bendruomenės nariai nusprendė dalyvauti respublikinio socialinio projekto „Kamštelių vjus-2013“ konkurse.

Darželis ne pirmus metus dalyvauja įvairiuose gamtosauginiuose projektuose, tad ši akcija mus sudomino – taip pat ir galimybe pakviesti į veiklą ištraukti ir ugdytinių šeimas, kaimynus, draugus, gimines iš visos Lietuvos kampelių. Mums patiko organizatorių iškelti tikslai: naudingai ir ekologiškai praleisti vasaros atostogas, ugdyti jaunosios kartos atsakingumą.

Bet kurios veiklos sėkmė priklauso nuo sąmoningumo (kodėl tai darome), nuo dalyvių skaičiaus ir nuo žaidybinio azarto.

Pradinis tikslas buvo kiekybės (svorio) rezultatas. Tad kamštelių pirmiausia rinkome savo artimoje buitinėje aplinkoje. Vėliau pastebėjome (ypač atostogų metu), kiek daug kamštelių mėtosi kiemuose, gatvėse, poilsiavietėse, gamtoje. Daugelis susimąstė: kodėl kamšteliai nepatenka į šiukšlių dėžes ar plastmasės konteinerius? Pasirodo, trūksta suvokimo, kad ir mažas plastikinis kamštelis teršia aplinką, kenkia dirvožemiui, augalams.

Rinkdami, kaupdami, rūšiuodami plastikinius kamštelių mes, pedagogai, pastebėjome šios akcijos įvairiapusę naudą:

- mūsų vyresnio amžiaus ugdytiniai išmoko atskirti plastiką nuo stiklo ir metalo; įtvirtino skaičiavimo gebėjimus; sverdami, lygindami susipažino su svorio matavimo vienetais, būdais;

• jaunesnieji vaikai įtvirtino spalvų, formų pažinimą, kiekybines sąvokas – daug, mažai, po lygiai ir pan.;

- o visi kartu bendraudami, kurdami įvairias žaidybines situacijas, gamindami meninius darbelius ugdėme kūrybiškumą.

Meninis darbas

Mes, pedagogai, pasitarę tarpusavyje, nusprendėme dalyvauti ir II šio projekto dalyje – sukurti meninį darbą, kuris atspindėtų iškeltas idėjas! Jaunosios pedagogės kūrė meninį darbą „Avilys“, siekdamos parodyti, kad jei teršime gamtą, žydinčią augmeniją – išnyks bitės, kurios renka į avilius gardų ir žmogaus sveikatai naudingą medų!

Kadangi meninis darbas kurtas įstaigoje, vaikai stebėjo kūrybinį procesą, jo sėkmes ir nesėkmes; pedagogėms buvo užduota aibė klausimų ir t. t.

Artėjant akcijos „Kamštelių vjus-2013“ pabaigai pastebėjome, kiek daug sugebėjome pritraukti dalyvių ir bendraminčių! Ne iš vieno teko išgirsti: „O kas toliau, kai baigsis akcija? Juk mes įpratome rinkti kamštelių...“

Vadinasi, šio respublikinio socialinio projekto tikslas pasiektas:

- atkreipėme dėmesį į opią šiukšlių ir atliekų rūšiavimo problemą;
- dalis akcijos dalyvių pradėjo mąstyti „žaliai“: tikimės, jie ir kitus paskatins rūpintis mūsų gamtos išsaugojimu.

■ Pradinis tikslas buvo kiekybės (svorio) rezultatas...

Projekto „Kamštelių vjus-2013“ veiklos nuotraukoje užfiksuotos akimirkos, darbo rezultatai ir sėkmė kalba pačios už save!

Kas nors paklaustų: ar buvo skeptikų, kurie nepalaikė šios idėjos? Taip, buvo! Tačiau, jeigu mes jau ikimokykliniame amžiuje skiepysime vaikams ekologijos pradmenis, ugdysime dėmesį ir rūpestingumą gamtai – ateities kartoms neteršti, rūšiuoti, saugoti ir globoti savo Žemę bus natūralus gyvenimo būdas!

Vilija ŠTAKONIENĖ,

Mažeikių lopšelio-darželio „Bitutė“

auklėtoja metodininkė, projekto „Kamštelių vjus-2013“ koordinatore ir dalyvė

Tyrėjo diena Troškūnų K.Inčiūros vidurinėje

■ Refleksijos tyrimas su lektoriumi Gediminu Meškausku

Anykščių r. Troškūnų Kazio Inčiūros vidurinėje mokykloje 6–11 klasių mokiniams vyko „Tyrėjo diena“ (projektas „Mokinių jaunųjų tyrėjų atskleidimo ir ugdymo sistemos sukūrimas – II etapas“) – mokslo populiarinimo renginys, skirtas stiprinti mokinių susidomėjimą mokslinė veikla ir paskatinti juos tapti jaunaisiais tyrėjais. Tuo tikslu mokykloje lankėsi mobilioji demonstracinė laboratorija. Mokiniai ir mokytojai turėjo galimybę dalyvauti įvairių sričių paskaitose, kurios suteikė daug naudingų žinių bei informacijos, praplėtė akiratį, sukėlė didelį susidomėjimą.

Mokinius ypač sudomino lektoriaus Audrius Brižio paskaita planetariume „Mes ir Visata“. Didelė dalis mokyklos mokinių turėjo galimybę pabuvoti planetariume – išvyti Visatą po kupolą, pamatyti daugybę dangaus kūnų bei daug apie juos sužinoti.

kurie palengvins žmonių buitį; taip pat sužinojo, kaip efektyviau atlikti paprasčiausius veiksmus mažiau kenkiant savo sveikatai.

Lektorius Algimantas Paškevičius mokslinėje paskaitoje apie mikrobiologinius tyrimus ir mokyklos oro mikroklimatą paaiškino pastarųjų poveikį žmonių gyvenimui. Kiekvienas turėjo galimybę per mikroskopą pamatyti dažnai sutinkamus mikroorganizmus – pelėsius. Pasitelkę pateiktis lektorius išaiškino, kad mikrogrybai yra pavojingi ne tik pastatams, bet ir žmonėms.

Pasikviesti „Jaunąjį tyrėją“ į savo mokyklą pirmumo galimybę turi tos mokyklos, kurios yra įsitraukusios į šio projekto renginius. Mūsų mokyklos mokiniai, vadovaujami biologijos mokytojos Rasytės Gaidienės ir šio straipsnio autorės, daug kartų dalyvavo ir pristatė savo mokslinius tiriamuosius darbus „Mokslų kalvėje“, „Idėjų mu-

gėje“ bei nacionaliniame jaunųjų mokslininkų konkurse. Šių renginių dalyviai – mokiniai, taip pat Jaunųjų tyrėjų klubo nariai.

Esame dėkingi „Jaunojo tyrėjo“ organizatoriams už šį vizitą bei už suteiktą žinių bagažą.

Vlada DOVYDĖNIENĖ,

Anykščių r. Troškūnų Kazio Inčiūros vidurinės mokyklos fizikos mokytoja

Išvyka į Graikiją

■ Tauragės „Aušros“ pagrindinės mokyklos dešimtakai Gabrielė Raudonytė, Beata Lukinaitė ir Saulius Vaišnora – projekto „Sveikas jaunimas šiandien – puiki Europos ateitis“ dalyviai – pasidalino su „Dialogu“ įspūdžiais iš projektinės viešnagės Graikijoje.

DIALOGAS

Vyriausioji redaktorė
Elena Tervidyte
Tel. 234 4328,
mobil. 8 ~ 699 38 150,
telena@takas.lt

www.dialogas.com

PASITEIRAUTI – tel. 234 1571

Redaktorė Lizeta Lozuraitytė: redaktore@dialogas.com; tel. 234 0482
Apžvalgininkas Vytautas Strazdas: apzvalgininkas@dialogas.com; tel. 234 6943
Korektorė Lina Paragytė: korektura@dialogas.com
Maketuotojas: maketas@dialogas.com
Vyr. buhalterė Rasa Krilavičiūtė: buhalterija@dialogas.com
Administratorė: info@dialogas.com; tel./faksas 234 1571
Prenumerata: prenumerata@dialogas.com

Savaitraščio indeksas 0017.
Redakcija: Antakalnio g. 31, LT-10312 Vilnius. Faksas 234 1571
Jmonės kodas 221262680. Atsiskaitymoji sąskaita LT72 70440 60001118958
AB SEB bankas. Banko kodas 70440.

Straipsnių autorių mintys gali nesutapti su redakcijos nuomone. Už reklamos, skelbimų ir mokamų straipsnių turinį redakcija neatsako. Rankraščiai neregistruojami ir negražinami. Kopijuoti ar platinti savaitraštyje publikuojamą medžiagą be redakcijos sutikimo draudžiama.

Leidžia UAB „Polilogas“.

REMIA

Media Support Foundation

Išleina ketvirtadieniais.
Laikraštis leidžiamas nuo 1992 m. sausio 10 d. SL 093. 4 sp. I. Tir. 1879 egz.
Spausdino UAB „Lietuvos rytas“ spaustuvė,
Gedimino pr. 12a, LT-01103 Vilnius.
ISSN 1392-1916

SUKAKTYS

Prisiminta Smilgių mokyklos istorija

Panevėžio r. Smilgių vidurinėje mokykloje iškilingai paminėtas pirmųjų tipinių Smilgių pradžios mokyklos namų pastatymo 80-metis. Šios datos paminėti susirinko mokyklos bendruomenė ir miestelio šviesuomenė. Pasak „Dialogui“ apie renginį parašiusios mokyklos direktorės **Astos Kačarauskienės**, garbingiausias ir labiausiai laukiamas šventės dalyvis buvo svečias iš Vilniaus – Apolinaras Janušauskas, pradžios mokyklos vedėjas Prano Janušausko ir mokytojos Filomenos Janušauskienės sūnus, atvykęs kartu su garsiojo istoriko Adolfo Šapokos sūnėnu Algirdu Šapoka. Mokyklos direktorė ir A. Janušauskas atidengė paminklinę lentą šiai datai pažymėti. Svečias pasidalino prisiminimais, pasveikino mokyklos bendruomenę, įteikė dovanas mokyklai ir mokiniams, linkėjo išsaugoti mokyklos pastatą ateities kartoms. Visi šventės dalyviai plovimais sutiko rajono savivaldybės vicemero Antano Pociaus pažadą išsaugoti senąją Smilgių pradžios mokyklos pastatą ir pasistengti rasti lėšų jo renovacijai. Svečiai apsilankė atnaujintame mokyklos muziejuje ir t. t.

Šventę užbaigė koncertas.

■ **Apolinaras Janušauskas, pradžios mokyklos vedėjas Prano Janušausko ir mokytojos Filomenos Janušauskienės sūnus, ir Smilgių mokyklos direktorė Asta Kačarauskienė atidengė paminklinę lentą.**

Šventė Širvintų rajono švietimo centre

Joalita Mackonienė „Dialogui“ pranešė, jog Širvintų rajono švietimo centre įvyko minėtos įstaigos 12-os metų veiklos paminėjimo šventė. Jos metu pristatyti svarbiausi, reikšmingiausi prabėgusių metų įvykiai bei atidarytos naujos Švietimo centro Pedagoginės psichologinės tarnybos patalpos.

PROJEKTAI

Kaip vaikų rankos pradžiugino žemę

„Į išpuoštą ir linksmomis dainomis aidintą Kretingos mokyklos-darželio „Žibutė“ kiemą sugužėjo nemažas būrys vaikų ir jų auklėtojų iš Kretingos lopšelių-darželių „Pasaka“, „Žilvitis“ ir „Eglutė“, Kretingos r. Darbėnų gimnazijos ir Kretingos Marijos Tiškevičiūtės mokyklos. Vaikų jau laukė saviraiškos projekto „Vaikų rankos džiugina žemę“ sumanytojos ir šventės organizatorės mokyklos-darželio „Žibutė“ auklėtojos N. Viskontienė, S. Narvydienė ir L. Pucienė, stebuklingos lazdelės dėka pavirtusios į Žemę, Medį ir Dailininką. Šie personažai papasakojo susirinkusiesiems apie žemę – senąją mūsų motinėlę ir didelį jos širdelės skausmą dėl teršiamos aplinkos, žmonių abejingumo, jų nenoro ir nemokėjimo išsaugoti mūsų sengalvėlę ateinančioms kartoms.

Geraširdis Dailininkas buvo bejėgis vienas pats papuošti visą žemę, todėl pakvietė vaikučius savo rankelėmis sukurti gražių darbų ir jais pradžiuginti nuliūdusios senolės širdį. Vaikų ilgai raginti nereikėjo, jie, pasitelkę į pagalbą juos atlydėjusias auklėtojas, mokytojas, pasinaudodami atsineštomis ar rengėjų paruoštomis gamtinėmis priemonėmis, kibo į darbą ir netrukus nedidelis žemės lopinėlis – „Žibutės“ kiemas – pražydo gėlėmis, nušvito saulėmis, atgijo nuo sraigės ir linksmojo žmogiuko šypsenų, drugelio plasnėjimo, gaidelio margaplunksnio spalvų, ežiuko darbininko puškavimo, iš stebuklingos salos atplaukusio pasakų laivo...“ – pasakoja „Dialogui“ Kretingos mokyklos-darželio „Žibutė“ direktorės pavaduotoja ugdymui **Vida Petrauskienė**.

Gamtos katastrofos ir smagios kelionės

Tauragės „Vermės“ gimnazija jau antrus metus dalyvauja daugiašaliame mokyklų partnerystės projekte „Weather in school“. Geografijos mokytoja **Jūratė Orlovienė** pasakoja: „Šįkart projekto dalyvių susitikimas vyko mūsų gimnazijoje – lankėsi nemažas pulkelis mokinių ir mokytojų iš Čekijos, Ispanijos, Turkijos ir Vokietijos. Pirmą dieną kiekviena komanda supažindino su gamtos katastrofomis gimtosiose šalyse, pristatė savo sukurtus burinius laivus, kurių gamybos technologiją išbandė ir per praktinę veiklą, dirbdami mišrioje grupėje. Svečiams buvo pravesta linksma ir aktyvi lietuvių kalbos pamokėlė, po kurios jie šiek tiek prašneko ir lietuviškai. Štai kokio vokiečių komandos narių atsiliepimo sulaukėme: „Labas dena friends. Yesterday we returned safely to Germany. Aciu again for the Taurage team. We had much linksma in Lithuania...“ Dvi dienas projekto partneriai praleido kartu keliaudami po Lietuvą ir pažindindamiesi su mūsų kultūros paveldu.

Žvaigždės ir žvaigždutės

Koncertą-susitikimą „Žvaigždės ir žvaigždutės“ šiemet spalio 29 d. 17 val. Vilniaus rotušėje dovanos jaunieji Klaipėdos miesto muzikai. Jau 23-ią kartą sostinės rudenį nuspalsvins trimito, akordeono, violončelės, fortepijono, mušamųjų instrumentų garsai ir vokalistų atliekamos melodijos. Tai bus mokinių ir jų mokytojų kruopštaus darbo įvertinimas, meilės muzikai valanda ir pirmoji pažintis su mūsų rytdienos žvaigždėmis.

Kasmetinėje Lietuvos muzikų rėmimo fondo (LMRF) rengiamoje šventėje šalia besiskleidžiančių talentų girdėsime ir jaunąsias operos žvaigždes – klaipėdiečius Laurą Zigmantaitę ir Viktorą Gerasimovą. Koncerte skambės V. Klovos, V. Bagdono, G. Gershwino, L. Bricusse, A. Rekašiaus, S. Rachmaninovo, J. Brahms, A. Piazzollos, A. Chačaturiano, V. A. Mocarto, H. Carmichael, H. de Oliveiros Martinso bei kitų kompozitorių kūriniai.

Dar viena svarbi „Žvaigždžių ir žvaigždučių“ šventės dalis – neigalių moksleivių dailės darbų paroda, kuri bus atidaryta spalio 29 d. 14 val. Stasio Vainiūno namuose. Lankytojus pradžiugins Klaipėdos „Medeinės“ mokyklos ir Klaipėdos Adomo Brako dailės mokyklos mokinių paveikslai, koliažai, rankdarbiai, molio lipdiniai, medžio drožiniai, monotipijos. Parodos atidaryme muzikuos Klaipėdos ir Vilniaus miestų neigaliūs moksleiviai.

LMRF ir „Dialogo“ inf.

MOKYKLOSE

Saviugdos idėjos Medelyno progimnazijoje

Gyvenimas Šiaulių Medelyno progimnazijoje verda ir kunkuliuoja iki pat vakaro. Veiklos nesibaigia paskutinės pamokos skambučiu. Nauji darbai visada susiję su permainomis. Šiais mokslo metais ypatingas dėmesys skiriamas mokinių socialinių kompetencijų ir lyderystės ugdymui. Naują požiūrį į mokinių saviugdą, lyderystės ir atsakomybės dalijimąsi paskatino projekto „Lyderių laikas 2“ komanda. Antrus mokslo metus įgyvendindami šios programos idėjas darome apgalvotus žingsnius, kurių pagrindas – mokinių saviugda. Mokiniai patys renkasi sritis, kuriose norėtų išbandyti savo galias, ir turi galimybę suvokti, kaip save realizuoti per kūrybą, savanorystės veiklose.

Pirmasis išbandymas buvo Medelyno seniūnijos organizuota šventė „Medelyno bendruomenės kartų vakaras“. Mokiniai talkino renginio organizatoriams, išgyveno daug prasmingų akimirkų dalindamiesi atsakomybe ir atstovaudami savo mokyklai. Bendrystės su progimnazija, Šiauliais jausmas akivaizdus ir miesto 777-ųjų metinių gimtadienio renginiuose: 777 metrų piešinio „Tau, gimtine“ akcijos organizatoriai įgijo daugybę asmeninių ir socialinių kompetencijų.

Išpuodingą rudens akciją sumanė progimnazijos aštuntokės. Mergaitės pasveikino lopšelių-darželių „Žilvitis“, „Žirniukas“, „Kregždutė“, „Sigutė“ pedagogus pa-

dovanodamos savo gamybos skanėstų ir palinkėdamos šiltų, gerų akimirkų. Darželių auklėtojos buvo maloniai nustebintos, o aštuntokės patyrė gerų emocijų, išgyveno vaikystės prisiminimų akimirkas.

Savęs suvokimą per santykius su kitų tautų kultūromis progimnazijos mokiniai patyrė ruošdamiesi Europos kalbų dienai. Mokiniai ir kalbų mokytojos surengė popietę „Tradicioniai Europos šalių valgiai“. Originalių idėjų netrūko. Mokiniai, tėvai, seneliai, mokytojos parengė scenarijų, domėjosi Europos šalių kulinarinėmis tradicijomis, serviravimo ypatumais, kepė, virė, komponavo puokštes. Stebino mokinių kūrybiškumas ir tėvų aktyvumas. Popietėje visa progimnazija bendraudama įvairiomis kalbomis skanavo lietuviškų, prancūziškų, vokiškų, rusiškų, itališkų, graikiškų, angliškų patiekalų, stebėjosi organizatorių išradingumu, vaišingumu.

Medelyno progimnazija siekia tapti mokykla, kurioje norisi būti ir veikti kartu, kurioje galima kurti, realizuoti savo svajones, patirti pažinimo džiaugsmą, įgyvendinti idėjas kartu su bendraminčiais suaugusiaisiais. Tokia mokykla, kurioje mokinio aktyvumas ir veiklumas suprantami kaip pamatinės vertybės kuriant savo gyvenimą.

Ingrida MAZRIMIENĖ,

Šiaulių Medelyno progimnazijos direktorė

ŠIAME „DIALOGO“ NUMERYJE MINIMOS 42 UGDYMO ĮSTAIGOS

„Aušros“ pagrindinė, Tauragė	Lopšelis-darželis „Pasaka“, Kretinga
„Medeinės“, Klaipėda	Lopšelis-darželis „Sigutė“, Šiauliai
„Romuvos“ gimnazija, Šiauliai	Lopšelis-darželis „Žilvitis“, Kretinga
„Vermės“ gimnazija, Tauragė	Lopšelis-darželis „Žilvitis“, Šiauliai
„Žemynos“ progimnazija, Panevėžys	Lopšelis-darželis „Žirniukas“, Šiauliai
Adomo Brako dailės, Klaipėda	Marijos Tiškevičiūtės, Kretinga
Algirdo Brazausko gimnazija, Kaišiadorys	Medelyno progimnazija, Šiauliai
Antano Smetonos gimnazija, Ukmergė	Mokykla-darželis „Žibutė“, Kretinga
Balsių pagrindinė, Vilnius	Molėtų gimnazija, Molėtai
Butrimonių gimnazija, Alytaus r.	Musninkų Alfonso Petrulio gimnazija, Širvintų r.
Darbėnų gimnazija, Kretingos r.	Naujininkų, Vilnius
Drąsūčių, Šiaulių r.	Nausodžio pagrindinė, Plungės r.
Garliavos Jonučių vidurinė, Kauno r.	Pranciškonų gimnazija, Kretinga
Giedraičių Antano Jaroševičiaus vidurinė, Molėtų r.	Putinų gimnazija, Alytus
Juozo Tumo-Vaižganto gimnazija, Rokiškis	Raimundo Samulevičiaus progimnazija, Jonava
Jurgio Pabrėžos universitetinė gimnazija, Kretinga	Siesikų gimnazija, Ukmergės r.
Lauryno Stuokos-Gucevičiaus gimnazija, Širvintos	Smilgių vidurinė, Panevėžio r.
Lopšelis-darželis „Bitutė“, Mažeikiai	Svalios pagrindinė, Pasvalys
Lopšelis-darželis „Eglutė“, Kretingos r.	Troškūnų Kazio Inčiuos vidurinė, Anykščiai r.
Lopšelis-darželis „Kregždutė“, Šiauliai	Vinco Kudirkos progimnazija, Šiauliai
	Žemaičių Kalvarijos vidurinė, Plungės r.
	Žiezmarų gimnazija, Kaišiadorių r.

Erasmus Lietuvos mokykloms

• Molėtų gimnazijoje pagal bendradarbiavimo sutartį su Mykolo Romerio universitetu (MRU) viešėjo projekto „Erasmus Lietuvos mokykloms“ studentai iš Albanijos, Belgijos, Bulgarijos, Prancūzijos, Slovakijos, Slovėnijos, Vengrijos ir Lietuvos, studijuojantys politikos mokslus, teisę, vadybą, verslą ir kt.

Užsienio šalių studentai vedė gimnazistams anglų kalbos, geografijos ir istorijos pamokas, pristatydami savo šalis, kultūrą, geografiją ir istoriją, mokė savo šalies kalba pasisveikinti, atsisveikinti. Gimnazistai savo ruožtu papasakojo apie gimnaziją, Lietuvą, parodė filmuką apie Molėtus, Molėtų krašto papročius ir kitą tautinį paveldą.

Lietuvoje vykdomas projektas „Erasmus Lietuvos mokykloms“ yra užsibrėžęs skatinti bendradarbiavimą tarp aukštųjų ir bendrojo ugdymo mokyklų, didinti mokinių toleranciją bei tarpkultūrinį, žmogaus teisių ir lyčių lygybės supratimą, prisidėti prie daugiakalbystės ir pilietiškumo ugdymo, skleisti žinią apie tikslingą, pagrįstą profesinį pasirinkimą bei Erasmus studentų mainų programos teikiamas galimybes.

„Dialogui“ apie projekto veiklas parašė dviejų mokyklų atstovai.

dą. Po pamokų studentai surengė „protų mūšį“ mišrioms gimnazistų ir studentų komandoms, nuotaikingai patikrino tądien įgytas žinias. Be to, gimnazistai organizavo užsieniečiams ekskursiją po Molėtus, – praneša Molėtų gimnazijos direktorės pavaduotoja socialiniam darbui, karjeros koordinatore **Valerija Mateikienė**.

■ Šiaulių „Romuvos“ gimnazistės bendrauja su svečiais iš VDU.

■ Pamoką Molėtų gimnazistams veda užsienio studentai.

• Kitoks tvarkaraštis ir neįprasti pamokų pavadinimai – taip 14-os asmenų delegacijos iš Vytauto Didžiojo universiteto (VDU) viešnagę Šiaulių „Romuvos“ gimnazijoje apibūdina informacijos „Dialogui“ autorė mokytoja **Gitana Trinkaitė**. VDU dėstytojai, studentai iš Lietuvos, JAV, Rusijos, Japonijos, Italijos, Lenkijos, naudodami aktyvius mokymo metodus, gimnazistams vedė interaktyvias geografijos („Aplink pasaulį per 45 min.“), užsienio kalbų („Kalbų karuselė“) pamokas, pristatė informacinę studijų mugę, papasakojo apie mokymosi galimybes įvairiose šalyse. Mokinius ypač sužavėjo įvadinė svečių pamoka „Rytinė proto mankšta su studentais“ bei netradicinė klasės valandėlė „Studijos su tarpautiniu skoniu ir prieskoniais“.

Gerbiami mokytojai, direktoriai, darželių auklėtojai, dėstytojai,
„Dialogas“ – Jūsų profesinis laikraštis.
Kviečiame prenumeruoti ir siūlome 3 variantus –
rinkitės Jums patogiausią!

I.

Popierinė laikraščio versija

Užsiprenumeruoti galima:

- Interneto svetainėje www.dialogas.com. Raskite prenumeratos nuorodą, ją paspauskite, užpildykite pateiktą formą ir šią atsiųskite į redakciją.
- Visuose „Lietuvos pašto“ ir „Lietuvos ryto“ skyriuose – tradiciškai.

Prenumeratos kaina:

» 1 mėn. – 15,99 Lt.

II.

Elektroninė laikraščio versija

Prenumeruoti galite adresu

<http://www.dialogas.com/pdf-prenumerata/>

Prenumeratos kaina

FIZINIAMS asmenims:

» 1 mėn. – 10,00 Lt.

JURIDINIAMS asmenims

(tiems, kam reikalinga sąskaita faktūra):

» 1 mėn. – 11,79 Lt.

III.

Tinklapis – dialogas.com

www.dialogas.com – nuomonių ringas

- Švietimo aktualijos
- Straipsnių fragmentai
- Internetinė apklausa
- Nuotraukos, nuorodos, komentarai, archyvai
- Kita naudinga informacija

Jei kiltų klausimų, paskambinkite į redakciją tel. (8 ~ 5) 234 1571 arba parašykite info@dialogas.com – ir gausite visą Jus dominančią informaciją.

Jei nespėjote „Dialogo“ užsiprenumeruoti Lietuvos pašto skyriuose, galite tai padaryti mūsų internetinėje svetainėje www.dialogas.com bet kuriuo metu.

Ačiū, kad prenumeruojate „Dialogą“.